

RAZISKOVALNA NALOGA

Psi, naši prijatelji

AVTORICE: Aleksandra Kojnik
Kim Mastnak
Jerneja Vrečko

RAZRED: 8. /9-letke

NASLOV ŠOLE: OŠ Ljubečna

MENTORICA: Mojca Prebil Podpečan

***IMA LEPOTO BREZ OŠABNOSTI,
MOČ BREZ PREDRZNOSTI,
POGUM BREZ OKRUTNOSTI,
IN VSE ČLOVEŠKE KREPOSTI,
BREZ ČLOVEŠKIH SLABOSTI.***

Slika 1: Kako mehka blazina.

VSEBINA

POVZETEK.....	4
ZAHVALA.....	5
1 UVOD.....	6
1.1 TEMA RAZISKOVALNE NALOGE	6
1.2 NAMEN NALOGE	7
1.3 HIPOTEZE	8
1.4 METODE DELA	9
2 RAZISKOVALNO DELO.....	10
2.1 ČLOVEKOV PRIJATELJ	10
2.2 REGIONALNE RAZLIKE	12
2.3 DRUŽINA PSOV	13
2.3.1 Daljni sorodniki	14
2.4 PASEMSKE RAZDELITVE	16
2.4.1 Prvinski psi.....	17
2.4.2 Hrti.....	19
2.4.3 Goniči.....	21
2.4.4 Špici.....	23
2.4.5 Terierji.....	25
2.4.6 Labradorec.....	27
2.4.7 Pastirski in planšarski psi.....	28
2.4.8 Družni psi.....	30
2.5 KUPILI BOMO PSA.....	32
2.6 ŠOLANJE PSA.....	34
2.7 MALI VETERINARSKI PRIROČNIK.....	36
2.8 TERENSKO DELO.....	39
2.8.1 Zonzani.....	39
2.8.2 Društvo proti mučenju živali Celje.....	41
2.8.3 Kinološko društvo Celje.....	42
2.9 ANKETA.....	44
2.9.1 Analiza ankete.....	46
3 ZAKLJUČEK.....	56
4 LITERATURA.....	57
4.1 PISNI VIRI.....	57
4.2 USTNI VIRI.....	58

POVZETEK NALOGE

V raziskovalni nalogi z naslovom Psi, naši prijatelji smo se želele seznaniti s pasmami psov, njihovimi značilnostmi, šolanjem, vzgojo in skrbjo za bolne in zapuščene pse.

Da smo svet psov začele lažje spoznavati, smo najprej obiskale Oddelek za študij Osrednje knjižnice Celje, kjer smo si izposodile primerno literaturo.

V nadaljevanju smo se odpeljale na ogled zavetišča za živali v Jarmovcu, kjer smo se srečale tudi z veterinarjem.

Na šoli nas je obiskala gospa Volgemut, ki nam je predstavila delovanje in naloge Društva proti mučenju živali Celje.

Na Kinološkem društvu Celje smo se seznanile s šolanjem psov.

Kasneje smo sestavile 30 anketnih vprašalnikov, ki smo jih razdelile lastnikom psov. Zanimalo nas je, katere pasme je njihov pes in zakaj so se za nakup psa odločili, koliko časa na dan preživijo z njim in ali ga vsak dan vodijo na sprehod, ali obiskujejo pasjo šolo in kako skrbijo za nego svojega ljubljénčka.

Za konec smo zbrale še nekaj fotografij, ki so nalogo naredile bolj veselo in grafično bolj zanimivo.

Slika 2: Lepa frizura.

ZAHVALA

Raziskovalna naloga, ki jo imate pred seboj, bi le težko nastala brez nekaterih ljudi, ki so nam pri delu pomagali, nas spodbujali in jo obogatili s svojimi idejami.

Zato bi se na tem mestu najprej rade zahvalile naši mentorici Mojci Prebil Podpečan za pomoč in spodbudo pri izdelavi raziskovalne naloge.

Zahvala velja tudi veterinarju Roku Krajniku, gospe Ireni Volgemut, predstavnici Društva proti mučenju živali Celje, ter gospodu Mirku Fricu Krajncu in gospe Ljubici Tržan iz Kinološkega društva Celje.

Aleksandra, Kim in Jerneja

Slika 3: Kako sem žejen.

1. UVOD

1.1 TEMA RAZISKOVALNE NALOGE

Stara ljudska modrost pravi, da je pes človekov najboljši prijatelj. Razvil se je iz volčjih prednikov pred več kot 10.000 leti in od takrat naprej živi in dela s človekom.

Z načrtno vzrejo so ljudje razvili pasme psov z različnimi sposobnostmi. Ustvarili so pasme za posebne namene: za lov, čuvanje živine ali imetja in za obrambo.

Tako danes poznamo pse s čokatimi ali kot hodulje tankimi nogami, zelo poraščene ali popolnoma brez dlake, z dolgimi ali potlačenimi smrčki, dvignjenimi ali ohlapnimi ušesi. Katere koli pasma je pes, vedno spremlja človeka, se mu prilagaja in nesebično služi.

Zaradi vseh teh plemenitih lastnosti se mnogo ljudi odloči za nakup psa. Nekateri si z njim krajšajo čas, spet drugi jih vzrejajo za prodajo.

Pse lahko srečamo v spremstvu policistov, carinikov ali slepih ljudi. Najrajši jih imajo otroci, ki si ob hišnih ljubljenskih oblikujejo odnos do živali in narave nasploh.

Da lahko človek živi s psom v sožitju, se mora najprej odločiti, katera pasma bo zanj najprimernejša.

Pri izbiri pasme moramo upoštevati življenjske pogoje, naše vsakodnevne navade in potrebe. Ko izberemo primerno pasmo, je zelo pametno, da vsaj s svojim prvim psom obiskujemo pasjo šolo in si tako pridobimo osnovno znanje o negi in vzgoji psa.

Rade imamo živali, še posebej pse. Ker svojega psa doma ne moremo imeti, želimo s pomočjo raziskovalne naloge spoznati lastnosti različnih pasem, načine šolanja in vzgoje psa.

Raziskovalna naloga je lepa priložnost, da spoznamo življenje psov in odnos njihovih lastnikov do njih. Srečamo se lahko z ljudmi, ki skrbijo za zapuščene živali, in s tistimi, ki se ukvarjajo s šolanjem psov. Ob enem je to lepa priložnost, da prelistamo in se kaj naučimo tudi iz knjig in revij. Tako bomo zbrale različne zanimive podatke, ki jih bomo med raziskovalnim delom lahko koristno uporabile.

1.2 NAMEN NALOGE

Naša želja je, da bi se s pomočjo raziskovalne naloge seznanile z razvojem psa in z različnimi pasmami psov. Spoznale bi radi njihove lastnike, kako le ti pse vzgajajo in zanje skrbijo.

Da bomo svet psov začele lažje spoznavati, bomo najprej pobrskale po policah naše šolske knjižnice. Kasneje se bomo odpravile še v Oddelek za študij Osrednje knjižnice Celje in si izposodile primerno literaturo.

Podrobneje se želimo seznaniti z vzrejo psov in njihovo nego, šolanjem v pasji šoli, boleznimi in poškodbami, predvsem pa z odnosom človeka do teh priljubljenih živali.

Na društvu proti mučenju živali želimo pridobiti informacije, s katerimi bomo spoznale, kako ljudje pomagamo živalim v stiski. Drugod po svetu, pa tudi v naši okolici, je vedno več živali, ki jih ljudje zavržejo. Tako same tavajo po mestnih ulicah in iščejo topel dom in prijazne ljudi, ki bi bili pripravljeni skrbeti zanje.

Nikoli se še nismo srečale z mučenjem živali, zato nas zanima, s kakšnimi kršitvami pravic živali se na društvu srečujejo.

Kako zakonodaja ureja varstvo živali? Kako je za izgubljene poskrbljeno v naši občini?

Na zadnje vprašanje bomo skušale dobiti odgovor, ko bomo obiskale zavetišče za male živali Zonzani v Jarmovcu.

Zanima nas, kdo lahko pripelje žival v zavetišče, kako dolgo zanjo skrbijo, kdo financira oskrbo, kaj naredijo z ranjenimi ali bolnimi živalmi in koliko živali lahko naenkrat sprejmejo.

S pomočjo ankete, ki jo bomo razdelile lastnikom psov, bomo prišle do odgovorov na naslednja vprašanja.

Povprašale jih bomo, zakaj so se odločili za nakup psa in katere pasme je njihov pes. Zanimalo nas bo tudi, koliko časa na dan preživijo z njim, ali obiskujejo pasjo šolo in kako pogosto ga krtačijo ali kopajo.

Upamo, da bomo lahko obiskale pouk na poligonu, kjer gospodarji šolajo svoje ljubljence.

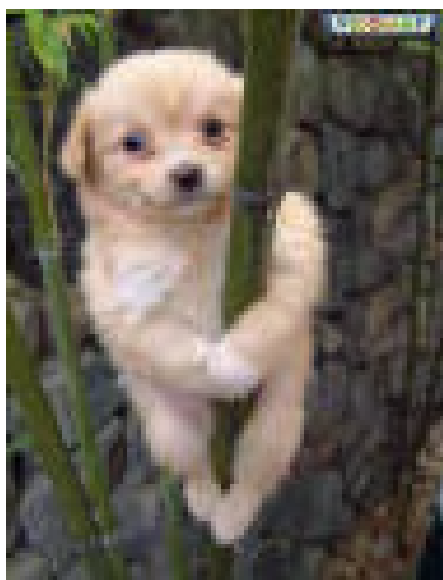
Zastavile smo si obsežno nalogo. Upamo, da bomo s pomočjo raziskovalnega dela spoznale pse, njihove lastnosti in odlike.

1.3 HIPOTEZE

V mesecu septembru smo izdelale načrt raziskovalnega dela, najbolj pa smo se posvetile hipotezam.

Tako domnevamo:

- da se večina ljudi odloči za nakup pasemskega psa;
- da se večina ljudi odloči za nakup psa iz ljubezni do živali, predvsem psov;
- da na dan preživijo z njim približno 3–5 ur;
- da lastniki svoje pse peljejo na sprehod vsak dan;
- da se večina psov izšola v pasji šoli;
- da večina lastnikov poskrbi za higieno svojega ljubljjenčka trikrat na teden;
- da se psi pogosto udeležujejo družinskih izletov.

Slika 4: Dobro plezam, kajne?

1.4 METODE DELA

Za potrditev predhodno navedenih hipotez smo izbrale naslednje metode dela:

1. OBISK KNJIŽNICE: iskanje in prebiranje strokovne literature na temo psi.

2. TERENSKO DELO:

- a) obisk zavetišča za izgubljene živali ZONZANI v Jarmovcu,
- b) obisk društva proti mučenju živali,
- c) obisk Kinološkega društva Celje.

3. UREJANJE PODATKOV, pridobljenih na terenu.

4. ANKETA, ki smo jo razdelile tridesetim lastnikom psov.

5. ANALIZA ANKETE, kjer smo preštele odgovore in primerjale dobljene rezultate s hipotezami.

6. UREJANJE PODATKOV, pridobljenih s pomočjo ankete.

7. PREDSTAVITEV RAZISKOVALNE NALOGE

Slika 5: To je samo moja kost.

2. RAZISKOVALNO DELO

2.1 ČLOVEKOV PRIJATELJ

Tisočletja je volk, najbližji sorodnik psa, sledil skupinam ljudi in se prehranjeval z ostanki njihovega lova. V času, ko so si naši predniki začeli iskati stalna bivališča, se je v zgodovini razvoja začelo dogajati nekaj enkratnega. Eno izmed inteligentnih, družabnih mesojedih bitij se je zavestno odločilo, da bo živelo v bližini drugega. Tako se je začelo izjemno zvesto medsebojno razmerje, ki traja še danes. Velikokrat je bilo že zapisano, tolikokrat, da je postalo že pogovor, in vendar je resnica – pes je naš najboljši prijatelj. Brez njegove pomoči pri varovanju doma, sodelovanja pri lovu, čuvanju čred in napora pri vleki tovorov, človeštvo ne bi napredovalo tako kot je, in zelo verjetno v mnogih delih sveta ne bi moglo preživeti.

OBOJESTRANSKE KORISTI

Psi nam dajejo občutek ljubezni, varnosti in pomembnosti. Spravljajo nas v dobro voljo. Radi jih božamo, ker nam je ta dotik prijeten. Radi se z njimi pogovarjamo, čeprav večinoma ugotavljamo, da je njihova sposobnost razumeti, o čem govorimo, zelo omejena. Prav tako se zelo radi o psih pogovarjamo, ker govorjenje o tistem, kar imamo radi, verjetno ugodno vpliva na naše zdravje.

Kadar opazujemo pse pri igri, občutimo zadovoljstvo. Kadar pes priteče k nam in nas prijazno pozdravi, vemo, da nas ima rad.

Veliko zadovoljstvo nam je tudi, ko pse hranimo, krtačimo, vodimo na sprehod in skrbimo zanje.

ČUSTVENA VEZ

Znanost se je šele nedavno začela ukvarjati s pomenom psov - družabnikov. Odnos, ki ga imamo do psov, ni le odsev splošne blaginje. Psi so najbolj priljubljene domače živali na svetu ne glede na kulturno in gmotno bogastvo dežel. Pse ima za družabnike več kot 40 odstotkov vseh gospodinjstev v Zimbabveju in Južni Ameriki.

Veliko čustveno zadovoljstvo, ki ga dajejo psi, se v različno bogatih skupnostih različno zrcali. V Evropi, severnih kulturah Skandinavije, v Veliki Britaniji, severni Franciji in Nemčiji ljudje manj očitno kažejo svoja čustva kot v južnih kulturah Španije

DOLGOTRAJEN ODNOS

Ljudje smo dominantna in najmočnejša vrsta na svetu, zato se nam zdi samo po sebi umevno, da so se naši predniki zavestno odločili udomaćiti volka in iz njega narediti poslušnega psa. Toda najverjetneje se je pes, tako kot tudi domača mačka, udomaćil sam. Navajal se je na novi bivalni prostor in sčasoma sta začela pojemati tudi njegov strah in nezaupanje do ljudi. Začetek medsebojnega razmerja sega dobrih 15.000 let nazaj v zgodovino in že pred 12.000 leti se je razvil preoblikovani volk, ki ga danes imenujemo pes. Prvobitni pes je bil manjši od volka, imel je zaobljeno glavo, kar je za mladiče značilno, manjše, močnejše zobe in krajši prebavni trakt kot volk. Predvsem je bil bolj igriv in poslušen.

Slika 6: Radovednost ni lepa čednost.

2.2 REGIONALNE RAZLIKE

Naš odnos do psov se zaradi vpliva različnih kultur močno razlikuje.

Stari Kitajci so sposobnosti psov zelo spoštovali. Na drugi strani pa je islam oznanjal psa za »nečistega«. To je bil sicer pameten zdravstveni ukrep na območjih, kjer je bila steklina pogosta, vendar je v islamskih deželah pripeljal do splošnega, močno odklonilnega odnosa do psov kot človekovih spremljevalcev.

Kakorkoli že, odnos med človekom in psom je starejši od sodobnih religij. Čeprav so v mnogih arabskih deželah pse zaničevali, je večina najstarejših pasem psov za dirke in lovskih psov z najdaljšim poreklom – sloughi in saluki – arabskega izvora. Podobno nasprotje obstaja v odnosu do psov na Daljnem vzhodu. V Hongkongu, na Tajvanu in v Singapuru so psi priljubljeni in njihovega lastništva ne omejujejo zakoni. V Ljudski republiki Kitajski, še posebno v Pekingu, pa so oblasti lastnikom psov predpisale velike dajatve. Strogim ukrepom navkljub imajo ljudje še vedno veliko psov.

PSI V EVROPI

Iz novejših statistike pasje populacije je razvidno, da je v povprečju v srednji in zahodni Evropi število lastnikov psov precej večje kot v mnogih bogatih državah zahodne Evrope. Na Madžarskem, Češkem in Slovaškem, v baltiških državah in predvsem na Poljskem, je posedovanje psov tradicija. Psa ima polovica vseh gospodinjstev na Poljskem.

Danes živi vedno več ljudi v mestih. Mnogi so ostali povezani s svojimi koreninami na podeželju in obdržali pse v mestih.

Slika 7: Rad branim svoj dom.

2.3 DRUŽINA PSOV

Biološko je pes član družine psom podobnih živali, ki zajema številne po velikosti zelo različne vrste, od drobne puščavske lisice do krepkega kanadskega gozdnega volka. Velikost domačega psa omejujejo podedovane genetske možnosti, z načrtno vzrejo pa smo med psi ustvarili velike razlike tako glede velikosti kot drugih značilnosti.

Nekatere pasme, ki jih opisujejo kot prvobitne, v resnici niso nič bolj stare od drugih.

Hrti so suhi in mišičasti in imajo skupen izvor v psih, ki lovijo divjad z vidom.

Psi, ki lovijo z vohom, se med seboj močno razlikujejo po velikosti in obliki, vendar so si enaki v tem, da so njihove sposobnosti za sledenje, ne glede na to, ali sledijo z visokim ali nizkim nosom, nadpovprečne.

Vsi psi tipa špic so bogato odlašani in tako zavarovani pred vplivi ostrih severnih zim.

Za večino terierjev velja, da so lovci na divjačino in škodljivce, vendar je razpon njihovih velikosti od značilnih majhnih terierjev do visokonogega, velikega in mišičastega airedalskega terierja zelo velik.

Ptičarje so začeli v Evropi in Ameriki vzrejati za delo ob puški.

Pastirske pasme psov, ki so bile najprej namenjene varovanju, pozneje tudi delu z živino, so zelo priljubljene po vsem svetu.

Iz prvotnih psov čuvajev so nastali bojni psi, vojaški psi in sodobni psi za obrambo.

Obstaja več kot 400 pasem psov. Večina rodovniških psov in številni križanci imajo prijazen značaj in so predvsem človekovi družabniki.

Naša dolžnost je, da zanje skrbimo in jim zagotovimo primerno življenje.

Slika 8: Naša družina.

2.3.1 DALJNI SORODNIKI

Domači pes in vsi drugi člani pasje družine, imenovane kandi (canidae), so se uspešno razvili za zasledovanje in lov na prostranih travnatih območjih. Domači pes je član skupine Canis, ki pripada enemu izmed desetih rodov družine kanidov. Drugi člani skupine Canis – volkovi, šakali in kojoti – so bližji sorodniki domačega psa. Pripadniki preostalih devetih rodov so njegovi daljni, še vedno živeči sorodniki. To so: 21 vrst lisic, afriški divji pes, rdeči pes, grivasti volk, pes grmičar in rakunar. Skupne so jim razvojna preteklost in številne podobe oblike vedenja.

DRUŽINA LISIC

Največji rod družine kanidov sestavlja 21 vrst lisic. Evrazijska in severnoameriška rdeča lisica se je razvila v Evraziji, prečkala Beringov kopenski most in prišla na ameriško celino.

Verjetno je v Severni Ameriki južneje od 40 stopinj geografske širine ni bilo, toda prihod evropskih rdečih lisic v Novo Anglijo v 18. stoletju, ko so jo tam naselili navdušenci za lov na lisice, je spremenil njihovo naravno okolje.

Še večje spremembe so nastale v Avstriji; rdeča lisica, prvotno naseljena zaradi športnega lova, se je razmnožila in postala nadloga.

Sposobnost prilagajanja rdeče lisice zagotavlja, da se bo njeno število še povečalo. Arktična lisica je lažja od rdeče lisice in verjetno zato ni mogla prodreti južno od severnega povratnika na območje, ki ga je že zasedla močnejša rdeča lisica.

Tudi južno ameriške lisice vrste Dusicyon so razdeljene glede na velikost.

Velika lisica vrste kulpeo se prehranjuje z velikimi glodalci, manjša argentinska lisica pa z manjšimi glodalci, pticami in ptičjimi jajci. Južnoameriški domačini so te lisice udomačili. Pse so jim nadomeščale vse dotlej, dokler jih niso izpodrinili psi, ki so jih v Južno Ameriko pripeljali Evropejci.

DRUGI DALJNI SORODNIKI

Vsi kanidi (razen psa grmičarja) imajo na srednjih stopalih sledi prvega prsta, na zadnjih stopalih pa imajo sledi prvih krempljev, ki se imenujejo sledniki.

Afriški divji pes ima enake značilnosti, le da je v marsičem najbolj skrajšen med kanidi, na primer s svojimi močmi, nevarno razporejenimi sekalci in skoraj zakrnelimi zadnjimi molarji. Kot velja za druge vrste iz družine Canis, tudi afriški pes hrani mladiče tako, da izbljuva prežvečeno hrano, lovi v skupini, z urinom in iztrebki zaznamuje svoje življenjsko območje, ima le eno leto plodno obdobje, brejost pa traja devet tednov. Počiva, lovi in se hrani v tropu.

Trop lovi najmanj enkrat na dan in ubitemu plenu odtrga trebuh, žrtev pa pojedjo skupaj.

Tehnika lova se prenaša iz roda v rod.

Tudi rdeči psi iz Indije lovijo skupinsko, toda pri hranjenju med seboj tekmujejo. Ponavadi se pred drugimi člani tropa s svojim deležem plena umaknejo na miren kraj in jedo sami. Teža teh peščno obarvanih lovcev doseže okoli 17 kg in kličejo se z glasom, podobnim žvižganju.

Slika 9 : Lisica.

2.4 PASEMSKE RAZDELITVE

Razdelitev pasem in pasemskih tipov je poljubna. Rimljani so razvrščali pse na hišne, ovčarske in športne. Zadnjo kategorijo so delili na pse, ki lovijo z vidom, pse, ki lovijo z vohom, in vojne pse. V nekdanji Sovjetski zvezi so pasme včasih delili samo v dve skupini, profesionalno in amatersko. Profesionalne pasme so opravljale delovne naloge, kot je pastirstvo, čuvanje ali lov, medtem ko so bile amaterske dosledno spremljevalne. Pasme se spreminjajo glede na človekove muhe. Tudi zgodovina psa je sestavljena iz vzponov in padcev. V 20. stoletju je izginilo veliko pasem, toda danes že obstajajo v mnogih deželah organizacije za reševanje ogroženih živalskih vrst.

Slika 10: Vsak ima svoj okus.

2.4.1 PRVINSKI PSI

Z oznako prvinski nekateri označujejo majhno skupino psov, ki izvira iz indijskega ravninskega volka. Nekateri psi iz te skupine, kot sta avstralski in novogvinejski dingo, so prvinski v tem, da so obstali na zgodnji stopnji udomačitve. Drugi, kot sta npr. mehiški goli pes in basenji, so se močno spremenili zaradi človekovega poseganja v njihovo vzrejo, čeprav pripadajo istemu poreklu.

Faraonski pes

Osnovni podatki:

- Dežela izvora: Malta
- Čas izvora: stari vek
- Prvotna uporaba: lovec z vidom, vohom ter sluhom
- Današnja uporaba: spremljevalec, lovski pes
- Življenjska doba: 12–14 let
- Drugo ime: kunčji pes
- Teža: 20–25kg
- Plečna višina: 53–64 cm

Najdbe kosti kažejo, da lovski psi, podobni faraonskemu, obstajajo na Bližnjem vzhodu že več kot 5000 let. Po vdoru Rimljanov v Egipt pred 2000 leti so se podobni psi razširili po vsem Sredozemlju, verjetno s feničanskimi in kartažanskimi trgovci. Razmeroma dobro so se ohranili na osamljenih otokih, kot so Malta, Baleari in Sicilija, pa tudi v Franciji in na celinskem delu Italije. Francoski pes, ki je vedno brezhibne zunanosti, je postal najbolj priljubljen med potomci t.i. egipčanskega psa, verjetno predvsem zaradi izrazite barve, in ker so ga vzreditelji v 60-ih letih 20. st. ponovno odkrili. V nasprotju s hrti, ki lovijo le z očmi, se faraonski psi pri lovu zanašajo na vid, sluh in voh.

ZGODOVINA PASME

Elegantni, ponosni faraonski pes je verjetno potomec majhnega, gibčnega volka, ki je prebival na Arabskem polotoku. Feničanski trgovci so pripeljali pasmo na otoka Malto in Gozo pred približno 2000 leti. Tam je v osami ostala pasemsko čista.

Slika 11: Dingo.

2.4.2. HRTI

Hrti so vzrejeni za hitrost, zato so vedno visoki, dolgi, suhi, gibčni, tekaški psi z aerodinamično zgradbo; za divjadjo letijo kot puščice. So plod tisočletne načrtne vzreje, ki je bila na enako visoki ravni, kot je danes. Nekateri izmed njih so bližnji sorodniki prvinskih vrst psov, kot sta ibiški in faraonski pes, različenost med skupinami pa je očitna. Vsi hrti izhajajo iz jugozahodne Azije.

Afganistanski hrt

Osnovni podatki:

- Dežela izvora: Afganistan
- Čas izvora: stari vek/17. stoletje
- Prvotna uporaba: lovec na visoko divjad
- Današnja uporaba: spremljevalec, čuvaj čred, lovski pes
- Življenjska doba: 12–14 let
- Drugo ime: afganistanec, tazi, hrt baluči
- Teža: 23–27 kg
- Plečna višina: 63–74 cm

V hitrem teku nobena druga pasma ne izžareva toliko lepote, ljubkosti, elegance in ponosa kot afganistanski hrt. Zahodni rejci so skrbeli le za videz in ne za uporabnost, zato je prekrasen modni spremljevalec in razstavni pes, ki povsod žanje občudovanje. V Afganistanu to lepo in občutljivo žival še vedno uporabljajo kot čuvaja ovac in koz ter za lov na volkove in lisice. Dolg, debel kožuh ga varuje pred mrazom v severnih gorskih predelih. Če imamo afganistana za družabnika, moramo izredno bujno dlako vsak dan negovati, sicer se hitro prime v debele vozle. Kot večina drugih hrtov je tudi ta pasma močno nagnjena k samostojnosti, zato zahteva veliko potrpljenja pri šolanju in učenju poslušnosti že od malega.

ZGODOVINA PASME

Ni jasno, kako je prišla ta pasma z Bližnjega vzhoda v Afganistan. Tam obstaja v treh različicah: kratkodlaki (kirgiški tajgan), z resasto dlako (saluki) in z dolgo gosto dlako kot pravi gorski pes, ki je prvič prišel na zahod leta 1907.

Slika 12: Afganistanski hrt.

2.4.3. GONIČI

Hrti pri lovu uporabljajo vid in veliko hitrost, psi sledarji pa nosove in vztrajnost, da utrudijo divjad in jo zadržujejo. Bloodhoun, čigar sluznica v nosni votlini ima večjo površino kot njegovo telo, izvrstno sledi. Čeprav uporabljajo psi pri lovu vsa čutila, je pri sledarjih sluh relativno nepomemben. Hrt lovi neslišno; gonič lovi metodično in zalaja ali zatuli, kadar zavoha sled plena.

Doberman

Osnovni podatki:

- Dežela izvora: Nemčija
- Čas izvora: 19. stoletje
- Prvotna uporaba: čuvaj
- Današnja uporaba: družabnik, službeni pes
- Življenjska doba: ok. 12 let
- Drugo ime: Dobermann Pinscher
- Teža: 30–40 kg
- Plečna višina: 63–72 cm

Elegantni, priljubljeni doberman je klasičen primer uspešnih vzrejenih načrtovanj, ki so jih opravili v Nemčiji pred več kot 100 leti. Danes je ta vodljiva, budna in krepka pasma spremljevalni in službeni pes, razširjen po vsem svetu. Zaradi neodgovorne vzreje se v nekaterih primerih lahko pojavi živčnost in popadljivost iz strahu. Dobri vzreditelji poskrbijo za to, da njihovi psi niso ne plašni ne popadljivi, temveč dobro socializirani, preden jih oddajo v novi dom. Žal pasmo resno ogroža srčna bolezen.

ZGODOVINA PASME

Začetek te pasme sega v leto 1836, ko je nemški davčni izterjevalec Friderich Louis Dobermann s križanjem rottweilerja, nemškega pinča, weimaranca, angleškega hrta in manchestrskega terierja razvil to elegantno in spodobno pasmo.

Slika 13: Doberman.

2.4.4. ŠPIC IN PSI TIPA ŠPIC

Nobena skupina psov ni imela večjega vpliva ne odnos med ljudmi in psi, kot so ga imele te pasme, ki so se razvile na vseh arktičnih območjih, kjer ležijo današnje skandinavske dežele, Rusija, Aljaska in Kanada. Prijateljstvo med temi psi in mnogimi ljudmi, živečimi na območju ostrega mraza, se je razvilo zaradi medsebojne odvisnosti. Verjetno plemena ob arktičnem morju, v tundrah in na polarnih otokih ne bila preživela brez pomoči domačih kanidov.

Papillon

Osnovni podatki:

- Dežela izvora: Evropa
- Čas izvora: 17. st.
- Prvotna uporaba: družabnik
- Današnja uporaba: družabnik
- Življenjska doba: 13–15 let
- Drugo ime: metuljček
- Teža: 2,5–5 kg
- Plečna višina: 28 cm

Papillonov rahli, puhasti videz je varljiv. Je klasičen pes tipa špic, vendar z značilnima, pozornost vzbujajočima uhljema, ki spominjata na metuljeva krila (papillon pomeni v francoščini metulj). Majhen in nežen, z bujno svileno dlako, je primeren za življenje v mestu in na deželi.

Pasma je stabilna. Če je pravilno vzgojen, je tako kot pomeranec, zelo poslušen. Kot večina pritlikavih pasem je nagnjen k izpahu kolenske pogačice in pretirani navezanosti, ki se kaže kot posestniško vedenje do lastnika.

ZGODOVINA PASME

Po izročilu naj bi bil papillon potomec španskega pritlikavega španjela iz 16. stoletja. Telesna zgradba in bogat kožuh pa nakazujeta sorodstvo s severnimi špici.

Slika 14: Pappilon.

2.4.5. TERIER.II

Terierji so se razvili iz goničev. Jazbečarji so na primer klasičen primer goniča, ki so ga z usmerjeno načrtno vzrejo pomanjšali. Vzreja je vplivala tudi na spremembo značaja: terierju so ojačali napadalni nagon, da bi bil pri delu brez usmiljenja in učinkovitejši, in da se pri srečanju z lisico ali jazbecem ne bi umaknil. Nobena skupina psov ni bolj izurjena v jamarjenju, kot so terierji; ti ostri psi so vedno pripravljeni na spopad z živalmi, živečimi v brlogih.

STAFFORDSHIRSKI BULTERIER

Osnovni podatki:

- Dežela izvora: Velika Britanija
- Čas izvora: 19. stoletje
- Prvotna uporaba: pasji boji, lovec na podgane
- Današnja uporaba: družabnik
- Življenjska doba: 11–12 let
- Teža: 11–77 kg
- Plečna višina: 36–41 cm

Pri tem psu gre za pravo razdvojeno osebnost, za štirinožnega dr. Jekylla in Mr. Hyda. Verjetno ni pasme, ki bi bila bolj ljubeča do svoje družine in pogosto tudi do tujcev, celo veterinarjev, kot je ta nakopičena gmota čvrstih kosti in debelih mišic. Potrebuje ljubkovanje in se kar ponuja, da bi jo sprejeli za del človekove družine. Toda ko zagleda psa ali kako drugo žival, lahko nenadoma razkrije drugačno plat svojega značaja in ne more brzdati nagona po ubijanju. Načrtna vzreja je to lastnost uspešno omejila, vendar je ni v celoti odstranila. Pasma je mednarodno priljubljena, posebno še pri ljudeh, ki se radi postavljajo z njeno atletsko avro. Verjetno bo število teh psov po svetu še naraščalo.

ZGODOVINA PASME

Izvira iz Staffordshira, pokrajine v Veliki Britaniji. Predniki te mišičaste in izjemno ljubeznive pasme so križanci med popadljivimi in mišičastimi psi za boje z biki ter gibčnimi, prožnimi in ostrimi lokalnimi terierji. Vzredili so ga v dvonamenskega športnega psa: za sodelovanje v organiziranem lovu na podgane /tekmovanje/ in pasjih bojih. Pasje boje so v mnogih deželah prepovedali že leta 1835, pasma pa se je pojavila na razstavah šele leta 1935.

LOVSKI PSI

HRTI IN PSI SLEDARJI so tisočletja spremljali lovce pri lovu za hrano ali v športne namene. Naravne genetske spremembe so vedno vplivale na strukturo dlake, dolžino kosti, delovne sposobnosti in stopnjo poslušnosti. Vzreditelji so se začeli zanje veliko bolj zanimati, ko je prišlo v rabo strelno orožje. Tako je vzreja psov izredno napredovala in dala zelo vestne in zveste delovne pse. Danes so psi teh zaupanja vrednih pasem med najbolj priljubljenimi družabniki ljudi na svetu.

Slika 15: Lovski pes.

2.4.6. LABRADOREC

Osnovni podatki:

Dežela izvora: Velika Britanija

Čas izvora: 19. stoletje

Prvotna uporaba: ptičar

Današnja uporaba: lovec – prinašalec, službeni pes, pomočnik prizadetim

Življenjska doba: 12–14 let

Drugo ime: labrador

Teža: 25–34 kg

Plečna višina: 54–57 cm

Nepremočljiv ljubitelj vode, prijazen, družaben, zaverovan v družino. To je vrsta pridevnikov, ki označujejo enega najbolj priljubljenih družinskih psov. Labradorec je nekoč delal na granitnih skalah novofundlandske obale, kjer je ribičem prinašal iz vode na kopno plutovinaste plovce ribiških mrež, da so jih lahko izvlekli iz vode. Danes je bistvena vloga te odporne pasme sožitje s človekovo družino.

ZGODOVINA PASME

Sledi labradorca, enega najbolj priljubljenih psov na svetu, vodijo v pokrajino S. John's v kanadski Novi Fundlandiji. Tam je bil znan kot »mali vodni pes«, da so ga po imenu ločevali od večjega novofundlanca. Trgovina s slaniki je pripeljala pasmo v pristanišče Pool v Dorsetu v Angliji, kjer so zemljiški posestniki iz nekaterih primerkov vzredili žlahtne lovske pse.

Slika 16: Labradorca.

2.4.7. PASTIRSKI IN PLANŠARSKI PSI

Čuvanje človekovih bivališč je v vedenju psov nekaj povsem naravnega. V delti rek Tigris in Evfrat, kjer je današnji Irak, so se naši predniki lovci prelevili v poljedelce in živinorejce, delo psov čuvajev pa se je razširilo na varovanje živine. Pastirji so ugotovili, da pazijo psi ovce, koze in živino, s katero so rasli od mladega, kot na člane lastnega tropa. Ti branilci so kmalu postali nepogrešljivi.

NEMŠKI OVČAR

Osnovni podatki:

Dežela izvora: Nemčija

Čas izvora: 19. stoletje

Prvotna uporaba: ovčar

Današnja uporaba: spremljevalec, obrambni in službeni pes

Življenjska doba: 12–13 let

Drugo ime: Alsatian, Deutscher Schaferhund

Teža: 34–43 kg

Plečna višina: 55–65 cm

Rimski zgodovinar Tacit je opisal »volku podobnega psa iz dežele okoli Rena.« Zelo verjetno so nemški ovčarji in njihovi ožji nizozemski in belgijski sorodniki obstajali v današnji obliki že pred tisočletji. Na začetku 1. svetovne vojne je bil nemški ovčar priljubljen po vsej Nemčiji in se je hitro razširil tudi v druge dele sveta. Nenadzorovana vzreja je žal povzročila telesne hibe, vedenjske in zdravstvene težave – artritis sklepov, obolenja oči, bolezni prebavil in drugo. Enako običajne so živčnost, prestrašenost, plašnost in napadalnost do drugih psov, zaradi česar je kakovost posameznih psov zelo različna. Ob skrbni vzreji je pasma odlična – mirna, vdana, zanesljiva in poslušna.

ZGODOVINA PASME

V novejšem času izhaja ta najštevilnejša pasma na svetu iz vrhunskega vzrejnega programa Maxa von Stephanitza s konca prejšnjega stoletja. Ob uporabi dolgodlakih, srednjedlakih in žimastih lokalnih psov iz Wurttemberga, Turingije in Bavarske je von Stephanitz z drugimi pomembnimi vzreditelji ustvaril elegantnega, inteligentnega, poslušnega in postavnega nemškega ovčarja. Do leta 1915 so razstavljali vrsti z dolgo in srednje dolgo dlako. Danes je v večini dežel za razstave primerna le vrsta s srednjo dolgo dlako.

Slika 17: Nemški ovčar.

2.4.8. DRUŽNI PSI

Vsi psi nam ponujajo družabništvo – kot bi razumeli naša čustva. Na ljudi, s katerimi živijo, večinoma gledajo kot na člane lastne družine; celo najstarejši pes čuvaj se do ljudi, ki jih pozna, običajno vede kot medvedek. Skoraj vse kulture na svetu poznajo hišne ljubljence, navadno pse, ki nimajo druge vloge razen družabništva. Nekatere pasme so se razvile brez pravega razloga, razen da dajejo toploto, družbo in zabavo. To so praviloma majhne pasme, ki razveseljujejo ženske.

DALMATINEC

Osnovni podatki:

Dežela izvora: Hrvaška/Indija

Čas izvora: srednji vek

Prvotna uporaba: lovski in kočijaški pes

Današnja uporaba: spremljevalec

Življenjska doba: 12–14 let

Teža: 23–25 kg

Plečna višina: 50–61 cm

Danes ima dalmatinec le vlogo spremljevalca, stoletja pa je bil izvrsten delovni pes, gonič. Svojčas je lovil v tropu kot gonič, bil je prinašalec in ptičar. Uporabljali so ga pri paši ovac in lovu na škodljivce. Pozneje je nastopal na cirkuških predstavah. Do dobe motorizacije je bil kočijaški pes. Tekal je ob kočijah s konjsko vprego, tako da je kočiji v naseljih omogočal nemoten prehod. V 19. stoletju so ga ameriški gasilci uporabljali za usmerjanje konj, ki so vlekli gasilske naprave. Danes je ta zanesenjaški pes spremljevalec. Čeprav je skoraj vedno prijazen, so nekateri samci napadalni do drugih psov. Dalmatinci so edina pasma s težavami urinarnega sistema in trpijo zaradi ledvičnih kamnov.

ZGODOVINA PASME

Na 4000 let starih grških frizih so upodobljeni lovski psi, ki so podobni dalmatincem. Čeprav je Dalmacija opisana kot domovina pasme, obstajajo dokazi, da psi izvirajo iz Indije in so v staro Grčijo prišli z indijskimi trgovci.

Slika 18: Dalmatinec.

2.5 KUPILI BOMO PSA

Še preden bomo psa dobili oziroma kupili, je najbolje, da preberemo kakšno knjigo o vzgoji psov. Zavedajmo se, da pes, čeprav se z njim lahko igramo, ni igrača, temveč živo bitje, ki vse svoje življenje zahteva in zasluži ustrezno nego in pozornost.

IZBIRA PASME

Informacije poiščimo v knjigah, ki opisujejo posamezne pasme in njihove značilnosti; poleg tega pa ne bo odveč, če se o posameznih pasmah pozanimamo pri vzrediteljih ali ljudeh, ki imajo psa posamezne pasme. Razumljivo je, da si v majhnem stanovanju ne moremo omisliti doge, da bomo kot začetnik težko obvladali svojeglave pasme (terierji), ter da izrazito lovski psi (ptičarji, goniči) niso najbolj primerni za nelovce. Za začetnike so morda najbolj primerni setri, prinašalci in labradorci.

IZBIRA SPOLA

Ko se odločamo za nakup psa, se nam pojavi vprašanje: SAMČKA ALI SAMIČKO?

Ljudje se še vedno pretirano izogibamo psičkam, saj menimo, da so s psičkami težave med gonitvijo, pri tem pa pozabljamo, da se psička goni največ dvakrat na leto in da to traja le 2 do 3 tedne. Nasprotno pa se pri samcu vzbudi spolni nagon vedno, ko zavoha gonečo se psičko. Če je v soseščini veliko psic, se lahko zgodi, da bo kuža ves čas vzdražen in bo lastnik psa v večji zadregi od tistega, ki ima psičko, saj mora kar naprej poslušati cviljenje zaljubljenega samčka in ga velikokrat iskati pred bivališči njegovih oboževalk.

KAJ PA MEŠANČEK?

Lahko so prav prijetni psi, čeprav nekateri gledajo nanje precej zviška. Ob nakupu običajno zanje ni treba odšteti prav veliko denarja, vzdrževanje pa stane toliko kot za pasemskega psa, saj oba potrebujeta ustrezno nego in prehrano. Edina slaba lastnost mešanca je, da ne vemo, kakšen pes se bo razvil iz mladička. Pri pasemskem vemo vsaj to, kakšen bo zunanji videz in približne značajske lastnosti. Prepričanje, da so mešanci bolj odporni proti boleznim, je zmotno. Odpornost je odvisna od podedovanih dejavnikov, veliko pa tudi od prehrane in nege.

KAKO IZBRATI MLADIČKA V LEGLU?

Ko se odločimo za pasmo in spol, je najbolje, da se pozanimamo, kje je kakšno leglo želene pasme. Oglasimo se pri vzreditelju, ko so mladiči stari 3–4 tedne in si ogledamo razmere, v katerih živijo. Nikoli ne vzemimo psička iz legla, če opazimo, da mladiči niso živahni, da jim iz oči in nosu teče izcedek, ali da je dlaka nasršena in nesvetleča, da imajo napete trebuščke ali drisko in se gibljejo počasi in okorno. Takrat se rajši poslovimo in izberimo kakšno drugo leglo.

KDAJ IZ LEGLA?

Iz legla vzamemo psa šele, ko je star približno 6–8 tednov. Ob tem od vzreditelja zahtevajmo knjižico o cepljenju psa proti pasjim kužnim boleznim. Povprašamo ga tudi o morebitnem odpravljanju črevesnih zajedavcev, o vrsti hrane, s katero so bili hranjeni, in številu obrokov. Če je kuža pasemski, ne pozabimo zahtevati rodovnika. Če ga nima, mora biti cena za psa precej nižja.

Slika 19: Mladič nemškega ovčarja.

2.6 ŠOLANJE PSA

Psi so najbolj učljivi, ko so mladi in voljni ter še nimajo slabih navad. Mladička naučimo osnovnih povelj še preden dopolni šest mesecev. Z vzgojo pričnemo takoj, ko ga pripeljemo domov. Mladičku priskrbimo dobro prilegajočo se ovratnico, lasten prostor, kjer bo mirno spal in se igral, ter primerne igrače. Vključimo začetni program vzgoje v urnik hranjenja s tem, da ga učimo preprostih povelj in ga nagrajujemo s priboljški. V nekaj dneh bo večina mladičkov prišla k vam in se usedla na povelje vsakič, ko bo pripravljena njegova hrana. Mladiček mora spoznati tudi druge ljudi in živali, ko je še mlad, vendar pod nadzorstvom. Že takoj na začetku ga navadimo na delovni dan njegovega poznejšega življenja.

MLADIČKOV DELOVNI DAN

Najbolje je, da pričnemo z vzgojo takoj, ko pripeljemo mladička v njegov novi dom. Naučimo ga pravil, še preden si jih bo izmislil sam. Vsi člani družine moramo postopati z mladičkom dosledno, medtem ko se uči nositi ovratnico in hoditi na vrvici, jesti iz svoje posode, spati na svojem ležišču, priti na klic in čakati na povelje. Vendar naj bo le en član družine odgovoren za vzgojo mladička.

OSNOVNA OPREMA

Izberemo pribor, ki je primeren velikosti in temperamentu psa. Ovratnico je treba pogosto menjati, saj mladiček hitro raste. Potrebovali bomo kratko vrvico, dolgo vrvico za šolanje in enako dolgo, vendar lahko vrvico za domačo rabo. Oprsnice, naglavni jermeni in nagobčniki so koristni za določene tipe psov.

PRIVAJANJE NA KLETKO

Nam je morda videti kot ječa, psu, ki je že od mladega navajen nanjo, pa postane kletka najljubši prostor – njegovo varno zatočišče. Kletke naj predstavljajo prijeten kraj, zato jih nikoli ne smemo izkoriščati za kaznovanje. Privajanje na kletko spodbuja privajanje na čistočo, zmanjša možnost, da bi mladiček v stanovanju povzročal škodo in olajšuje potovanje z njim.

NAVAJANJE NA ČISTOČO

Nekatere pse zelo hitro navadimo na čistočo, pri drugih pa potrebujemo precej več časa. Če imamo odraslega psa, ki ni bil na čistočo nikoli vaje, postopamo z njim tako kot z mladičkom. Nikoli ne kaznujmo psa, če se v stanovanju ponesnaži. Graja po izvršnem dejanju napravi psa samo živčnega in nezaupljivega do vas. Bolje je, da predvidimo, kdaj bo pes moral opraviti potrebo. Potem ko se pes zbudi, nahrani ali poigra, ga peljemo na prostor, ki smo ga izbrali za ta namen in vedno za njim tudi počistimo. Preprečimo opravljanje potrebe tako, da je pes v kletki, dokler ga ne peljemo ven opraviti potrebo, mu prigovarjajmo »pohiti«, potem ko ga pohvalimo. Kmalu se bo naučil opraviti potrebo že na povelje »pohiti«.

DNEVNA NEGA

Z dnevno nego psa ne vzdržujemo le njegove čistoče in dobrega počutja, temveč utrjujemo tudi našo avtoriteto nad njim. Dviganje psa, držanje glave, odpiranje gobca so gibi, ki tudi omogočijo obvladovanje psa. V začetku mu dajemo med nego priboljšek, da ga razbremenimo, potem pa nadaljujmo še samo s telesno in besedno pohvalo.

ODPOKLIC

S to vajo pričnemo, ko je mladiček živahen in lačen. Njegovo hrano razdelimo na 10 enakih obrokov in mu jo dajemo čez dan s klicanjem po imenu in poveljem »sem«. Nikoli ga ne kličemo z namenom, da ga želimo kaznovati. Nadaljnjih stvari se pes nauči v pasji šoli.

Slika 20: Šolanje psa.

2.7 MALI VETERINARSKI PRIROČNIK

SKRB ZA ZDRAVJE

V starosti 6–8 tednov psa tudi prvič cepimo proti pasjim »otroškim« boleznim. Mladiča moramo v prvem letu življenja cepiti trikrat zapovrstjo z enomesečnim presledkom tako, da ga tretjič cepimo, ko je star 3,5–4 mesece. Pri dopolnjenih štirih mesecih je po zakonu obvezno še cepljenje proti steklini. Cepljenje ponavljamo vsako leto. Ob vsakem cepljenju mladiču odpravljamo tudi črevesne zajedavce (trakulje, gliste).

HRANA IN NEGA

Za zdravje sta pomembni tudi pravilna prehrana in ustrezna nega. Mladička je treba hraniti z ustrezno hrano in v zadostni količini. V trgovinah za male živali je danes na voljo veliko vrst kakovostne briketirane in konzervirane hrane, s katero je hranjenje precej enostavno. Hranjenje z doma pripravljeno hrano je nekoliko težje, ker sestava pravilnega obroka zahteva kar nekaj znanja. Za mladiča izberimo hrano, ki je primerna njegovi starosti in teži. Na embalaži kvalitetne hrane praviloma piše, za katero starostno kategorijo je hrana namenjena in kakšne so dnevne količine, ki jih mora pes zaužiti. Če takšnega navodila ni na embalaži, potem je hrana običajno slabše kakovosti in jo strokovnjaki odsvetujejo.

ŠTEVILO OBROKOV

Število obrokov naj bo prilagojeno starosti, pri 2 mesecih psiček potrebuje 4–5 obrokov, nekje v starosti med 3 in 6 mesecev 3 obroke, med 6 in 12 meseci 2, po enem letu pa en obrok hrane. Pes mora imeti ves čas dovolj vode. Hrana naj bo sveža in nepokvarjena. Nikoli mu je ne smemo puščati čez ves dan. Ko psu ponudimo hrano, jo mora hlastno pojesti. Če je ne poje, je to znak, da ima očitno dovolj in najboljše je, da mu jo odmaknemo.

STERILIZACIJA PSIČKE

Sterilizacija je operativni poseg, s katerim psičkam odstranimo jajčnike in maternico ter tako preprečimo možnost zanositve. Pri sterilizirani psici izginejo tudi znaki gonjenja, torej ni več pogostih nočnih obiskov psov iz sosesčine. V Sloveniji steriliziramo psičke med 6 in 8 mesecem starosti, torej že pred prvo

gonitvijo. Če si doma želimo, da psička ne bi bila prikrajšana za radosti, ki jih prinaša materinstvo, se torej odločimo za sterilizacijo kasneje, ko bodo mladiči oddani v skrbne roke, psička pa ne bo več dojila.

ČE ŽIVIJO NA PROSTEM ...

V mrzlih dneh moramo poskrbeti za njihovo zavetje. Psom je najbolje zagotoviti ustrezno izolirano pasjo uto, ki naj bo nekoliko dvignjena od podlage in postavljena v zavetje, ali pa mu omogočite dostop vsaj v garažo ali klet, če že ne v stanovanje. Zagotoviti mu moramo energetske bogatejše pogrete obroke hrane. Poleg hrane pa pes potrebuje tudi vodo, ki v hladnih dneh pogosto zmrzne, zato bodite pozorni tudi na to.

ČE ŽIVIJO V STANOVANJU

Nekaterim psom način življenja onemogoča, da bi se naravno prilagodili nizkim temperaturam, imajo slabšo zimsko dlako in manj podkožne tolšče. Zato jim moramo v mrzlih dneh pomagati. Psom priskrbimo ležišče, ki je v toplem prostoru, dvignjeno od tal in stran od vrat in oken, kjer je pri še tako dobrem tesnjenju vedno mogoče zaznati znatno valovanje hladnega zraka, ki bo vse prej kot blagodejno deloval na razgreto telo našega psa. Za naše in pasje boljše počutje v prostorih, ogrevalnih s centralno kurjavo, moramo poskrbeti za ustrezno vlažnost zraka (60–80 %).

ZIMSKI SPREHODI

Zimski sprehodi naj bodo za pse, ki živijo v stanovanju, nekoliko krajši kot običajni, pritlikavi in kratkodlaki psi pa naj bodo navkljub posmehljivim pogledom in opazkam pred mrazom zaščiteni z ustreznim pasjim oblačilom (plaščem).

SNEG IN SOL

Za večino psov, vsaj če sodimo po njihovih vragolijah v sveže zapadlem snegu, je sneg izvor neizmerne veselja in užitka. Vendar se lahko zlasti pri psih z dolgo dlako in s poraščenimi medprstnimi deli takšno nekajurno zganjanje norčij konča pri veterinarju. Psi za hojo po snegu nimajo ravno najprimernejše oblikovanih šap. Torej: ko pridemo iz sprehoda, odstranimo kepe snega in ledu

iz dlake, šape pa je najbolje umiti z mlačno vodo in posušiti. Ob tem bomo odstranili tudi močno dražečo sol, ki jo je pes »pobral« na soljenih cestah in pločnikih.

PASJA LETA?

V pasjem letu in vedenju so spremembe mnogo hitrejša kot pri ljudeh.

Na primer: psi hodijo že, ko so stari nekaj dni, ljudje pa šele pri enem letu ali pa celo pozneje. Lulanje in kakanje kontrolirajo že pri nekaj tednih, majhni otroci pa potrebujejo plenice dalj časa. Psi imajo lahko mladičke pri enem letu ali celo prej, ljudje pa smo stari kar precej več, ko dobimo svoje otroke. Večinoma psi umrejo, ko so stari 13–14 let, kakšni pa doživijo tudi izjemno visoko starost, nekateri tudi do 18 let in celo več. Vendar so taki »starčki« med psi izjemno redki. Ljudje živimo v povprečju 75 let, izjeme pa tudi sto let in več.

PRIMERJALNA TABELA: KOLIKO BI BIL STAR PES, ČE BI BIL ČLOVEK.

Starost psa (v letih)	Starost človeka (v letih)	Razmerje let človek : pes
½	10	20
1	15	15
2	24	12
3	28	9,3
4	32	8
5	36	7,2
6	40	6,7
7	44	6,3
8	48	6
9	52	5,8
10	56	5,6
12	64	5,3
14	72	5,1
16	80	5

2.8 TERENSKO DELO

2.8.1 ZONZANI – ZAVETIŠČE ZA IZGUBLJENE ŽIVALI

V torek, 9. 10. 2004, smo obiskale Zonzani – zavetišče za izgubljene živali v Jarmovcu.

Kljub temu da je zavetišče oddaljeno od glavne ceste, so ob poti smerokazi, s pomočjo katerih smo brez težav prispele na cilj. Že na prvi pogled smo bile prijetno presenečene nad urejenostjo in čistočo zavetišča. Prijazno nas je sprejel veterinar gospod Rok Krajnik, ki nam je zavetišče tudi razkazal.

Zavetišča je, z lastnimi sredstvi, ustanovila gospa Tatjana Lenko. Danes ima zaposlenega veterinarja in ljudi, ki skrbijo za vsakdanjo nego, hrano in čistočo živali in prostorov. Pri oskrbi bolnih živali prostovoljno pomagajo tudi študenti veterine.

V zavetišču najdejo svoj začasni dom največkrat psi in mačke, eksotičnih živali pa navadno ne sprejemajo.

Psi prebivajo v kletkah, ki so razdeljene na notranji in zunanji del. V eni kletki je samo en pes, med tem ko mačke bivajo skupaj. Imajo tudi nekaj živalskih mamic z mladički.

Vse kletke so zelo čiste in lepo urejene. Vesele smo bile, ko smo videle, da se zaposleni posvetijo vsaki živali posebej, saj so nekatere prestrašene, lahko pa tudi bolne.

Živali ostanejo pri njih največ tri mesece. V tem času se ponavadi najdejo dobri ljudje in jih posvojijo.

V okviru zavetišča je tudi veterinarska ambulanta z operacijsko sobo, ki smo si jo tudi ogledale.

Ljudje pripeljejo v zavetišče živali, ki jih ne želijo več imeti doma, ali pa so jih našli zapuščene in lačne nekje na ulici. Pri prevzemu zapuščenih živali sodelujejo s celjsko občino (financiranje), občasno pa tudi z Društvom proti mučenju živali Celje.

Zonzani je tudi hotel za živali, kamor lahko lastniki pripeljejo svoje hišne ljubljence, če so dalj časa odsotni. V tem primeru plačajo dnevno oskrbo.

Ker se pri tovrstnih dejavnostih vedno pojavljajo finančne težave, upajo, da bodo letos dobili finančno podporo države. Veseli so tudi vsakovrstnih daril sponzorjev.

POGOVOR Z VETERINARJEM

Rok Krajnik je veterinar, ki živali ne samo zdravi, temveč jih ima srčno rad in se vsaki posebej posveča.

Najprej nam je razkazal bokse za pse in nam o vsakem povedal žalostno zgodbo, zaradi katere je žival danes v zavetišču. Izvedele smo, da danes mladim psičkom vstavijo poseben čip, ki je prevzel vlogo značke, katero so psi do sedaj nosili na ovratnicah. S pomočjo čipa izgubljenček hitreje najde lastnika, obenem pa so veterinarjem dostopni podatki o cepljenju.

Živali, ki se znajdejo v zavetišču, so velikokrat bolne, poškodovane, nekatere pa tudi breje. Vsaka žival ima svojo kartoteko, v katero vpisujejo vsakodnevna opazanja in zdravniške posege, ki so jih opravili.

Ogledale smo si lahko operacijsko dvorano, kjer je ležala pravkar operirana mlada muca. V spominu pa nam je ostala tudi zlata prinašalka, ki je imela obrabljene kolke.

Živali ženskega spola največkrat sterilizirajo.

Celjska občina finančno pokrije oskrbnino in bivanje živali do 30 dni, če jo v Zonzani pripeljejo člani društva proti mučenju živali. Če žival pripelje fizična oseba, mora le ta plačati celotno oskrbo.

Po preteku tega roka je vse skupaj prepuščeno centru Zonzani. Pri njih ostanejo psi največ tri mesece. Po tem času jih doleti žalostna usoda, če se novi lastnik ne najde.

Za naše izgubljenčke se pojavlja zanimanje iz sosednje Avstrije. Odpeljali so že nekaj mladičev. Pri naših sosedih je namreč v modi, da pomagajo osamljenim živalim. V Sloveniji pa je na žalost še vedno moderno imeti dragega pasemskega psa.

Vesele smo, da smo si lahko ogledale zavetišče. Spomini na prijetno okolico, urejenost in prijazno osebje so nam še nekaj časa po obisku polepšali dni.

Slika 21: Nemški ovčar pri ukazu stoj.

2.8.2 OBISK - IRENE VOLGEMUT, PREDSTAVNICE

DRUŠTVA PROTI MUČENJU ŽIVALI CELJE

V ponedeljek, 25. 10. 2004, nas je na šoli obiskala gospa Irena Volgemut, predstavnica društva proti mučenju živali Celje. Predstavila nam je namen in delovanje društva.

Društvo je nastalo leta 1972. Imenovalo se je Društvo za zaščito živali.

Leta 1994 so ga prenovili. S pridobitvijo novih članov so spremenili tudi ime, tako da ga danes poznamo po imenu Društvo proti mučenju živali Celje. Šteje okoli 200 članov, le ti pa sodelujejo prostovoljno.

Finančno si pomagajo s članarinami: do 15 let = brezplačno,

dijaki = 200,00 SIT,

študenti = 500,00 SIT,

upokojenci = 1000,00 SIT,

zaposleni = 2000,00 SIT.

Društvo se nahaja na Gosposki 6 v Celju. Telefonska št. je 03/5485-709, uradne ure pa so ob četrtkih od 16.00 do 17.00.

Svojega zavetišča za živali na žalost še nimajo. Sodelujejo pa z zavetiščem Zonzani.

Gospa Irena nam je povedala, da imajo največ prijav zaradi mučenja govedi, sledijo pa prijave mučenja malih živali.

Ločijo dve obliki mučenja. Če lastniki za žival slabo skrbijo, to pomeni, da je pes na verigi priklenjen na soncu, da je žival brez vode in hrane ... ga predstavniki društva najprej opozorijo, če pa se razmere ne popravijo, pokličejo veterinarskega inšpektorja.

Druga oblika pa je, če nekdo namerno muči živali. V tem primeru pokličejo policijo.

Leta 1999 je bil sprejet zakon za zaščito živali. Za mučenje živali je lahko oseba kaznovana tudi po 342. členu kazenskega zakonika. Oseba je lahko kaznovana tudi, če sicer lepo skrbi za žival, ne nudi pa ji ustrezne zdravstvene oskrbe v primeru bolezni.

Ko pride prijava na društvo, člani društva izvršijo ogled in potem še nekaj časa spremljajo lastnikov odnos do živali. Hranijo tudi zapuščene živali po mestu, pred bloki in ob kontejnerjih.

Z odločitvijo, da si bomo kupili hišnega ljubljénčka, sprejmemo nase veliko odgovornost. Velikokrat se zgodi, da se ob spoznanju lastnika, kako veliko skrbi, nege in časa potrebuje žival, le ta znajde na cesti, brez gospodarja.

Tudi otroci lahko pripomoremo k boljšemu odnosu do živali. Če se bomo pred nakupom zavedali, kako velika odgovornost je imeti žival, bo naše bivanje z njo potekalo prijetno in nam ne bo predstavljalo bremena.

2.8.3 KINOLOŠKO DRUŠTVO CELJE

V sredo, 8. decembra 2004, so nas prijazno sprejeli na Kinološkem društvu Celje, ki ima svoje prostore in vadbišče v Lokrovcu.

Prijetno smo bile presenečene nad urejenostjo in velikostjo prostorov ter vadbišča.

Prijazno nas je sprejel predsednik društva gospod Mirko Fric Krajnc. V uvodu nam je povedal, da so letos praznovali jubilejno 50-letnico delovanja. V počastitev obletnice so potekale v Celju različne prireditve. Povabili so tudi goste iz evropskih držav. V akciji pod naslovom Reševalni psi v Celju so sodelovali gasilci, slovenska vojska z logistiko (šotori, kuhinjo, helikopterjem), potapljači, radioamaterji in seveda psi s svojimi vodniki. Reševalna akcija je bila razdeljena na štiri delovne dni. Delo je potekalo na 22. delovnih mestih (Celje, Štore, Dobrna ...). V baznem taboru je bilo 240 vodnikov z reševalnimi psi in spremljevalno osebje – štiri dni so gostili 330 udeležencev.

S šolanjem psov nas je seznanil gospa Ljubica Tržan. Izvedele smo, kako potekajo stopnje šolanja psa:

- MALA ŠOLA (starost od 4 do 9 mesecev),
- ZAČETNI TEČAJ,
- IZPIT A (poslušnost na vrvici),
- IZPIT BBH: deli se na 3 faze:
 - prva faza* – izobraževanje in izpit vodnika psa,
 - druga faza* – poslušnost na vadišču z vrvico in brez nje,
 - tretja faza* – poslušnost in obnašanje v urbanem okolju,
- IZPIT C (sledi poslušnost, obramba, psi se že ločijo),
- SLUŽBENI IZPITI (obramba, napad, psihofizične sposobnosti psa).

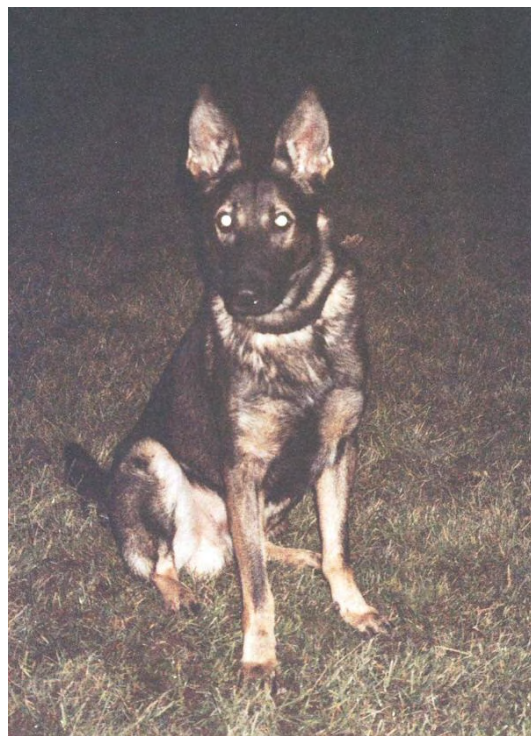
Z izpitom BBH pridobijo vodniki in psi pomemben del znanja, ki ga potrebujejo, da lahko skupaj mirno in složno živijo v urbanem okolju. V urbanem okolju psi ne smejo biti izpuščeni. Za vsako uspešno opravljeno nalogo mora biti pes pohvaljen in nagrajen. To smo lahko videle, ko nam je gospa Ljubica pokazala nekaj osnovnih vaj s svojim psom.

Povedali so nam, da šolajo pse tudi za delo v lavinah in reševanje izpod ruševin.

Domov smo se vrnile polne novih vtisov in vesele ob spoznanju, da se Kinološko društvo Celje tako lepo razvija in stopa v korak z vsemi razvitimi evropskimi kinološkimi društvi.

Slika 22: Gospa Ljubica s svojim psom.

Slika 23: Nemški ovčar med treningom.

2.9 ANKETA

ANKETNI VPRAŠALNIK

1. SPOL

- a) M b) Ž

2. STAROST

- a) do 15 let b) 16-25 let c) 26-40 let
d) 41-60 let e) nad 61 let

3. IZOBRAZBA

- a) končana OŠ
b) končana SŠ
c) končana fakulteta

4. KATERE PASME JE VAŠ PES?

- a) _____ b) mešanček

5. ZAKAJ STE SE ODLOČILI ZA NAKUP PSA ?

- a) vseskozi ga že imam doma
b) iz ljubezni do živali
c) pes je moj najboljši prijatelj

6. KOLIKO ČASA NA DAN PREŽIVITE Z NJIM?

- a) 1-2 uri
- b) 3-5 ur
- c) več kot 5 ur

7. ALI GRESTE Z NJIM VSAK DAN NA SPREHOD?

- a) DA
- b) NE

8. ALI OBISKUJETA PASJO ŠOLO?

- a) DA
- b) NE
- c) sem jo obiskoval-a

9. KOLIKOKRAT NA TEDEN POSKRbite ZANJ (krtačenje, umivanje ...)?

- a) 1-krat na teden
- b) 3-krat na teden
- c) 1-krat na mesec
- d) manj kot enkrat na mesec

10. KAM STE GA NAZADNJE PELJALI?

- a) na izlet
- b) na pasjo razstavo
- c) v pasjo šolo

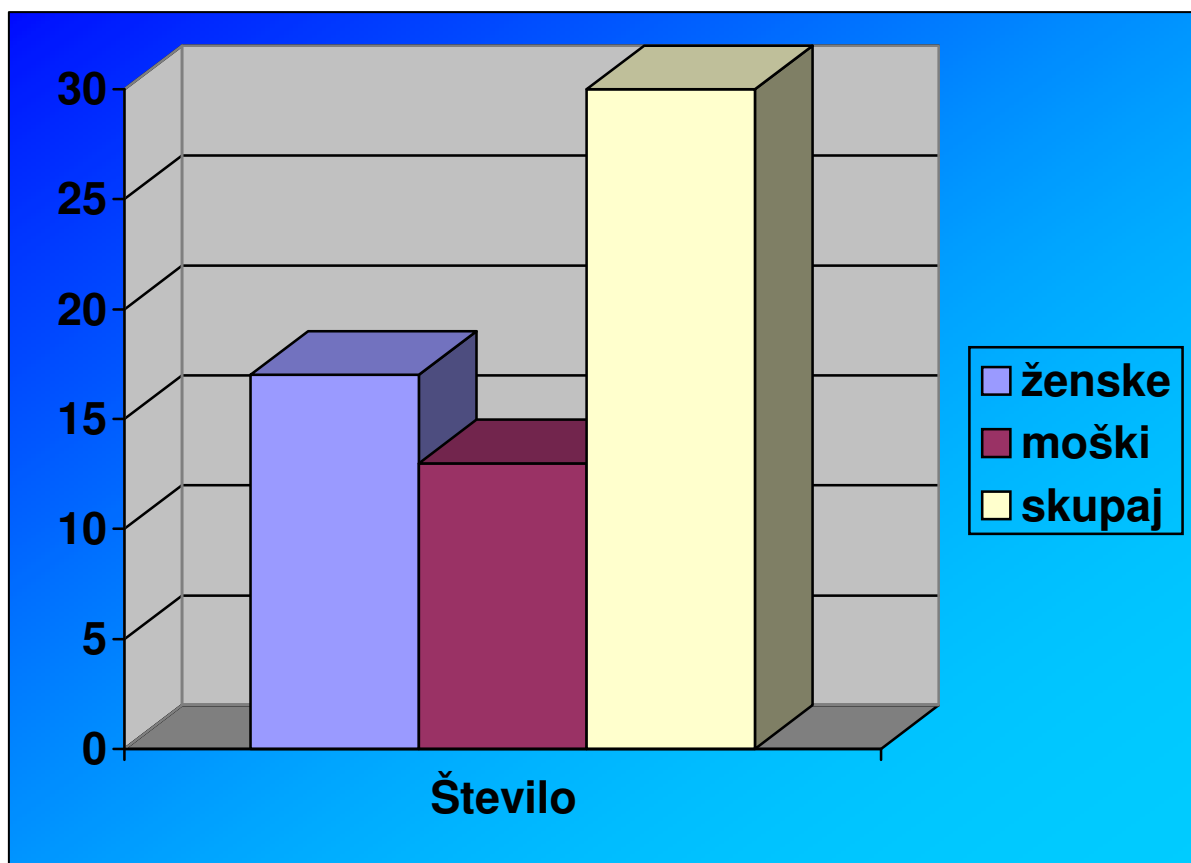
2.9.1 ANALIZA ANKETE

1. SPOL

Anketirale smo 30 oseb različne starosti, od tega je bilo 17 žensk in 13 moških.

Spol	Število
<i>Ženske</i>	17
<i>Moški</i>	13
Skupaj	30

Tabela 1: Anketiranci glede na spol.

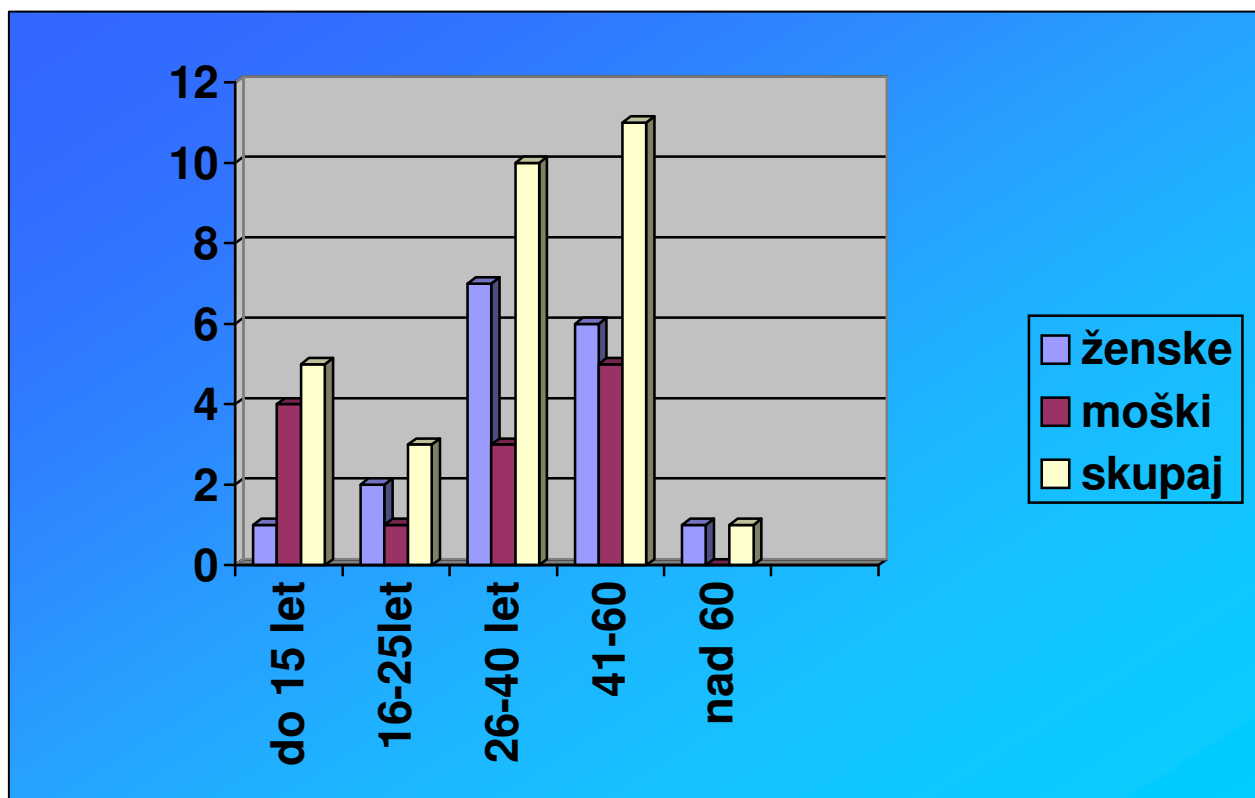

Graf 1: Anketiranci glede na spol.

2. STAROST

Starost	Ženske	Moški	Skupaj
<i>Do 15 let</i>	1	4	5
<i>16-25</i>	2	1	3
<i>26-40</i>	7	3	10
<i>41-60</i>	6	5	11
<i>Nad 61</i>	1	0	1
Skupaj	17	13	30

Tabela 2: Število anketirancev glede na starost.

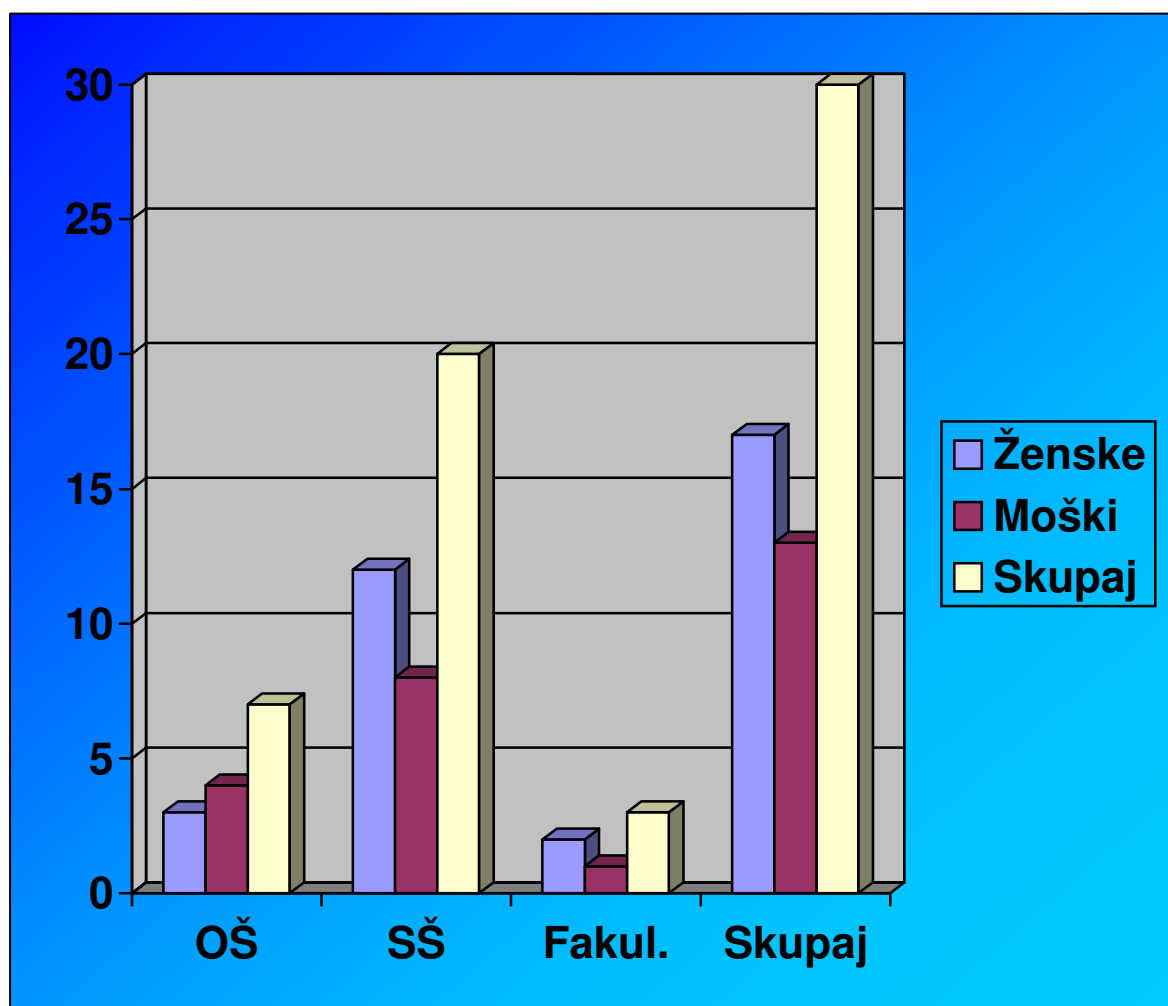

Graf 2: Število anketirancev glede na starost.

3. IZOBRAZBA

Izobrazba	Moški	Ženske	Skupaj
<i>Končana OŠ</i>	4	3	7
<i>Končana SŠ</i>	8	12	20
<i>Končana fakulteta</i>	1	2	3
Skupaj	13	17	30

Tabela 3: Anketiranci glede na izobrazbo.

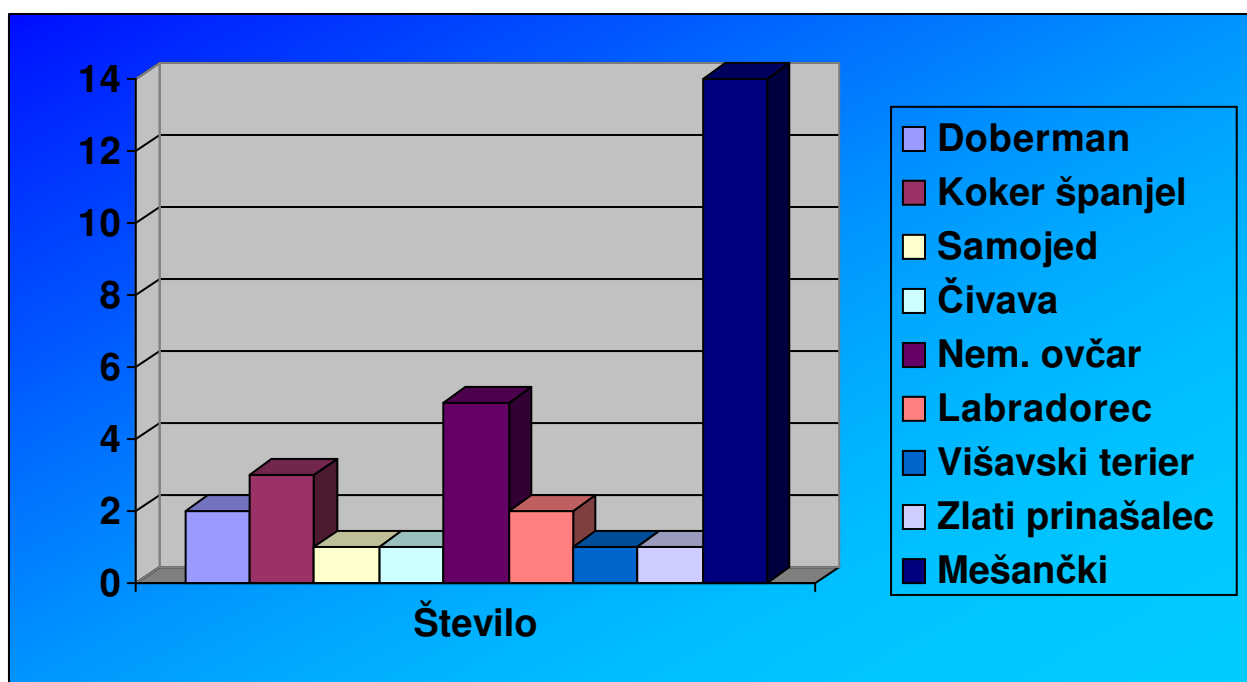

Graf 3: Anketiranci glede na izobrazbo.

4. KATERE PASME JE VAŠ PES?

Pasme psov	Število
<i>Doberman</i>	2
<i>Koker španjel</i>	3
<i>Samojed</i>	1
<i>Čivava</i>	1
<i>Nemški ovčar</i>	5
<i>Labradorec</i>	2
<i>Višavski terier</i>	1
<i>Zlati prinašalec</i>	1
<i>Mešančki</i>	14
Skupaj	30

Tabela 4: Pasme psov.

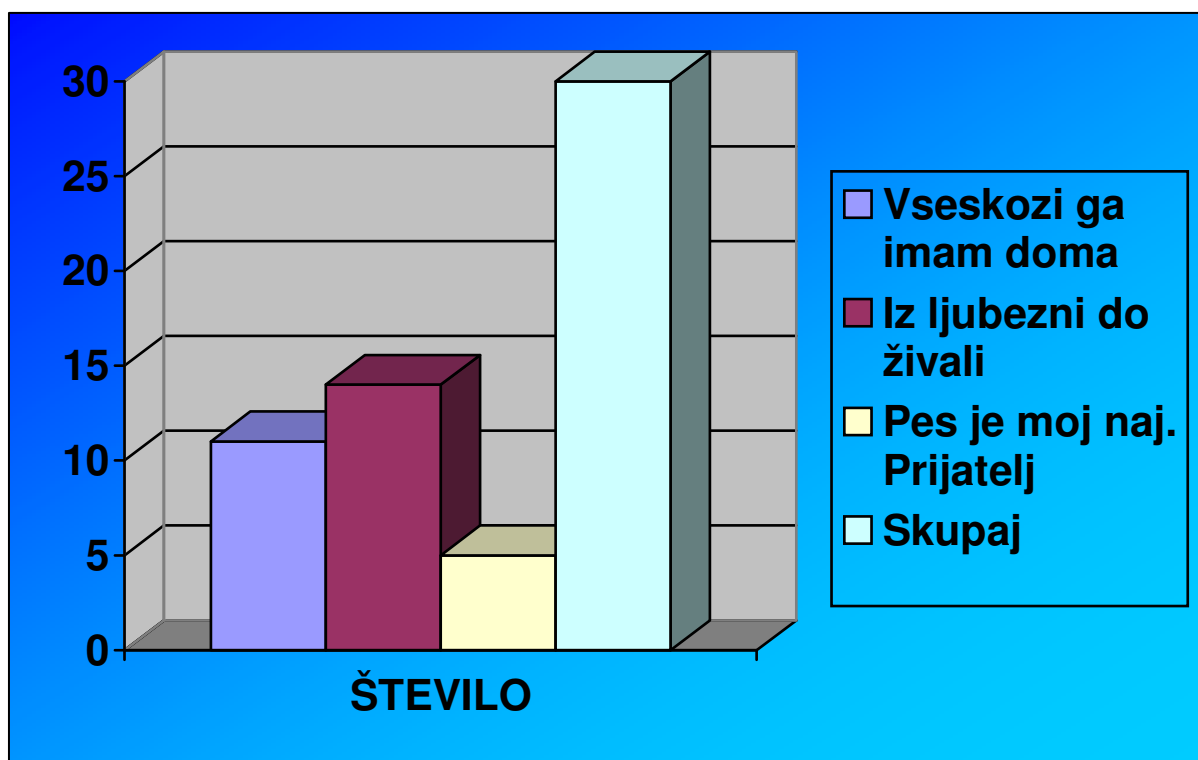
Graf 4: Pasme psov.

Možnih je bilo več odgovorov. Ugotovile smo, da ima največ ljudi mešančke, sledijo pa jim nemški ovčarji in ostale pasme.

5. ZAKAJ STE SE ODLOČILI ZA NAKUP PSA?

Vzroki za nakup psa	Število
<i>Vseskozi ga že imam doma</i>	11
<i>Iz ljubezni do živali</i>	14
<i>Pes je moj najboljši prijatelj</i>	5
Skupaj	30

Tabela 5: Vzroki za nakup psa.

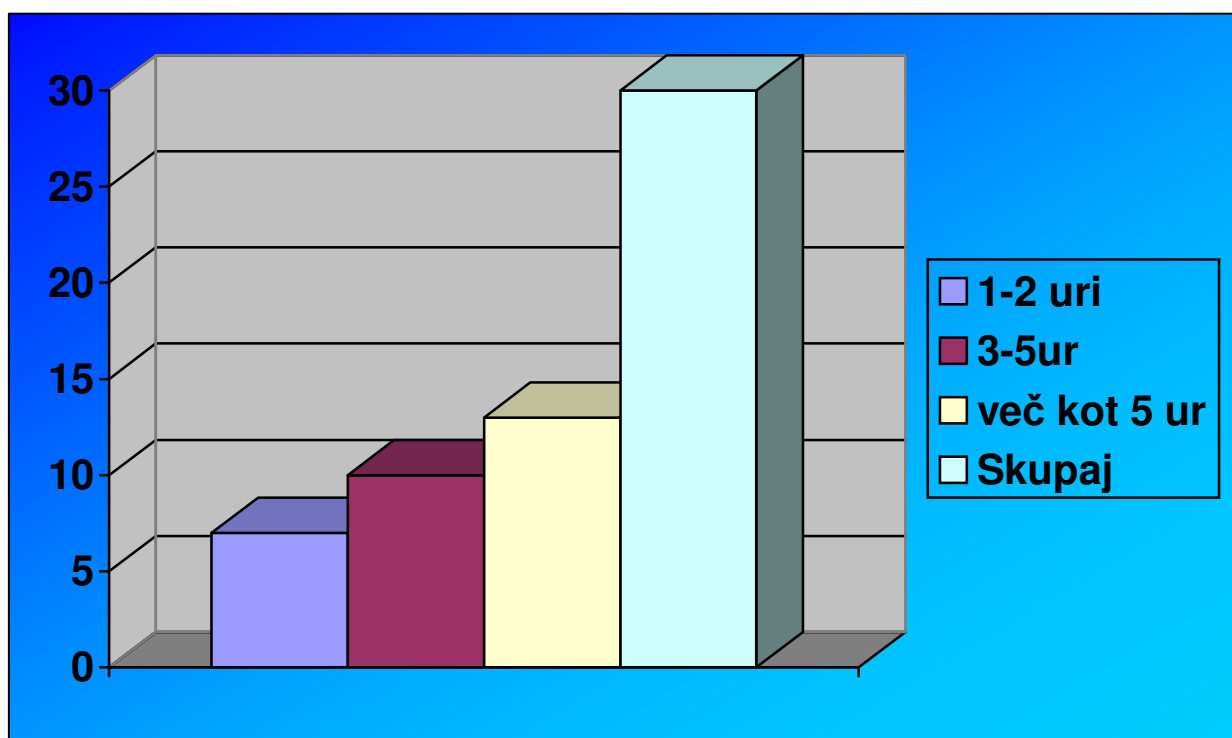
Graf 5: Vzroki za nakup psa.

Analiza vprašanja je pokazala, da so se ljudje največkrat odločili za nakup psa iz ljubezni do živali. Veliko ljudi ima pse zato, ker jih imajo že vseskozi doma. Le pet vprašanih se je odločilo za nakup psa, ker je le ta njihov najboljši prijatelj.

6. KOLIKO ČASA NA DAN PREŽIVITE Z NJIM?

Čas namenjen psu	Število
<i>1-2 uri</i>	7
<i>3-5 ur</i>	10
<i>več kot 5 ur</i>	13
Skupaj	30

Tabela 6: Čas namenjen psu.

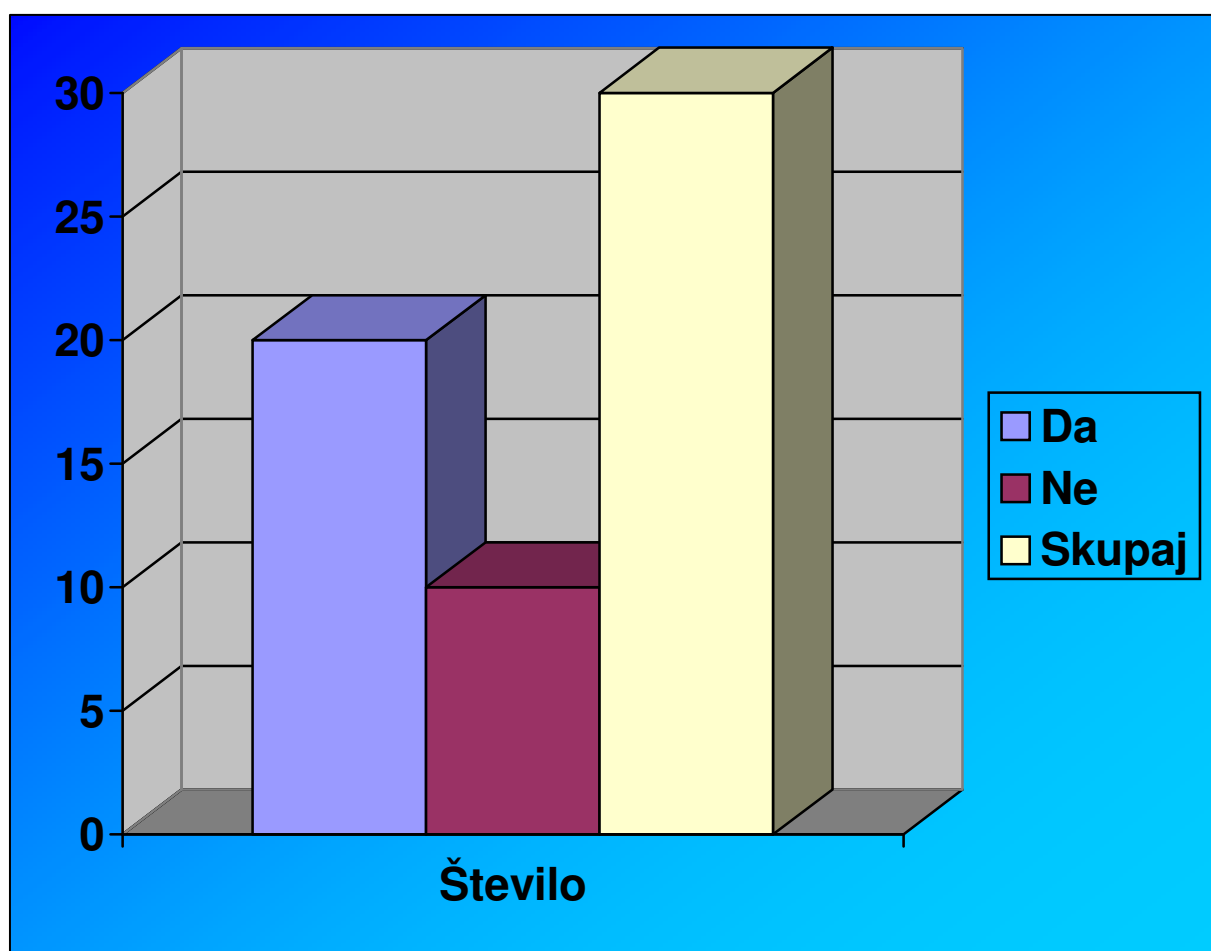
Graf 6: Čas namenjen psu.

S tem vprašanjem smo želele izvedeti, koliko svojega prostega časa anketiranci posvetijo svojemu psu. Ugotovile smo, da največ anketirancev svojemu psu posveti več kot 5 ur dnevno.

7. ALI GRESTE Z NJIM VSAK DAN NA SPREHOD?

Odgovor	Število
<i>Da</i>	20
<i>Ne</i>	10
Skupaj	30

Tabela 7: Sprehod.

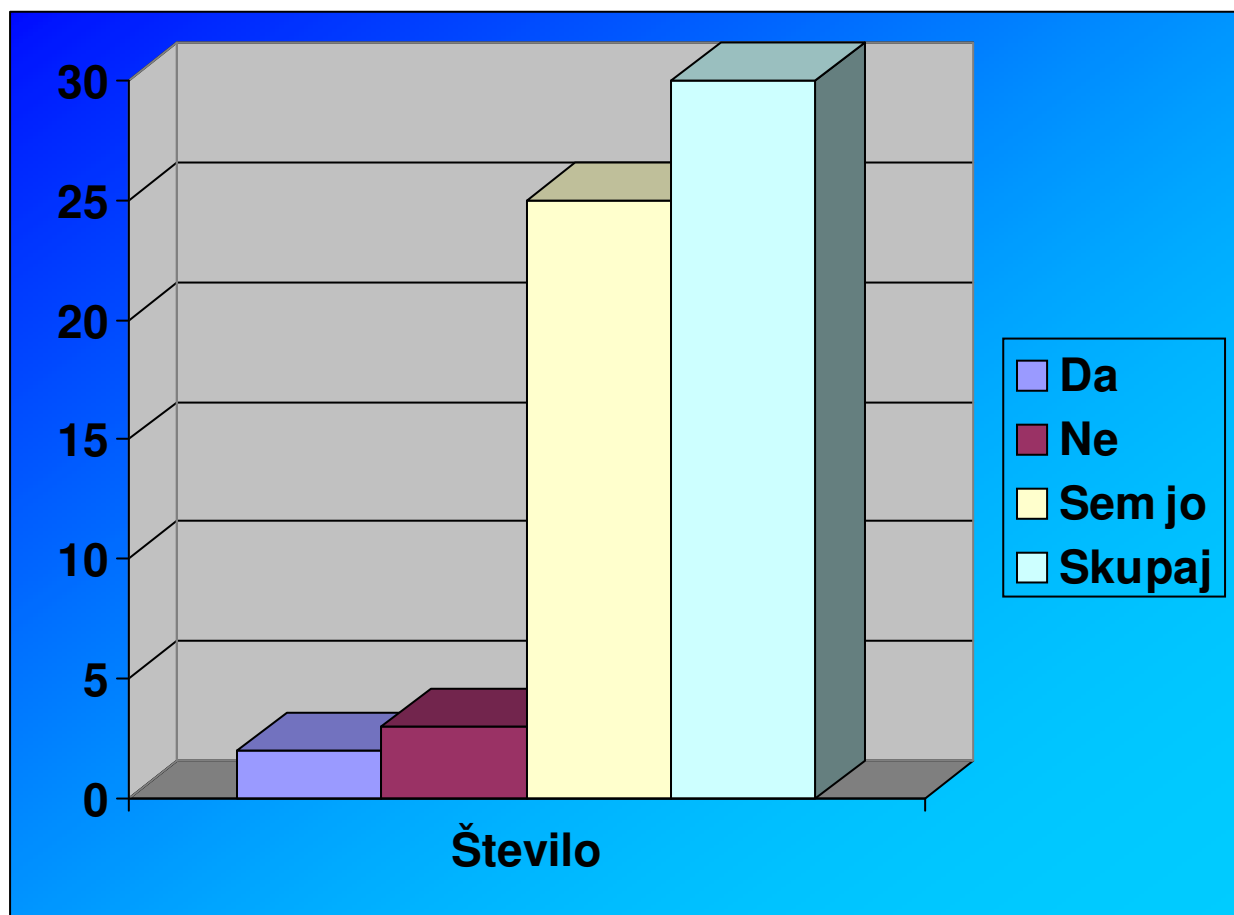
Graf 7: Sprehod.

S tem vprašanjem smo želele izvedeti, ali anketiranci svoje pse vodijo vsak dan na sprehod. Ugotovile smo, da ljudje vodijo svoje pse redno na sprehod.

8. ALI OBISKUJETA PASJO ŠOLO?

Obisk pasje šole	Število
<i>Da</i>	2
<i>Ne</i>	3
<i>Sem jo obiskoval-a</i>	25
Skupaj	30

Tabela 8: Obisk pasje šole.

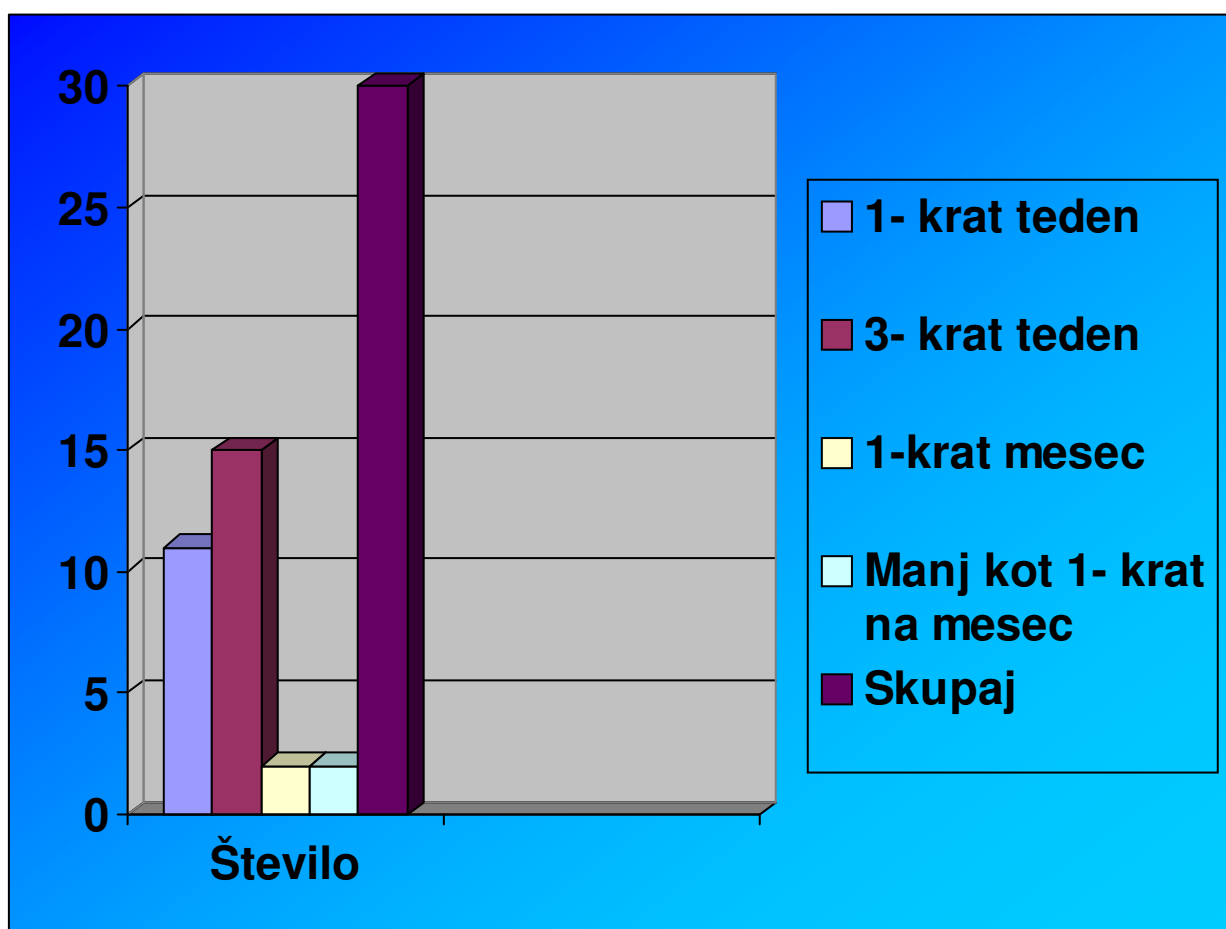
Graf 8: Obisk pasje šole.

Več kot polovica vprašanih je obiskovala pasjo šolo. Trije akentiranci pasje šole niso obiskovali, dva pa jo še vedno obiskujeta.

9. KOLIKOKRAT NA TEDEN POSKRBITE ZANJ (krtačenje, umivanje ...)?

Higiena psa	Število
<i>1-krat na teden</i>	11
<i>3-krat na teden</i>	15
<i>1-krat na mesec</i>	2
<i>Manj kot 1-krat na mesec</i>	2
Skupaj	30

Tabela 9: Higiena psa.

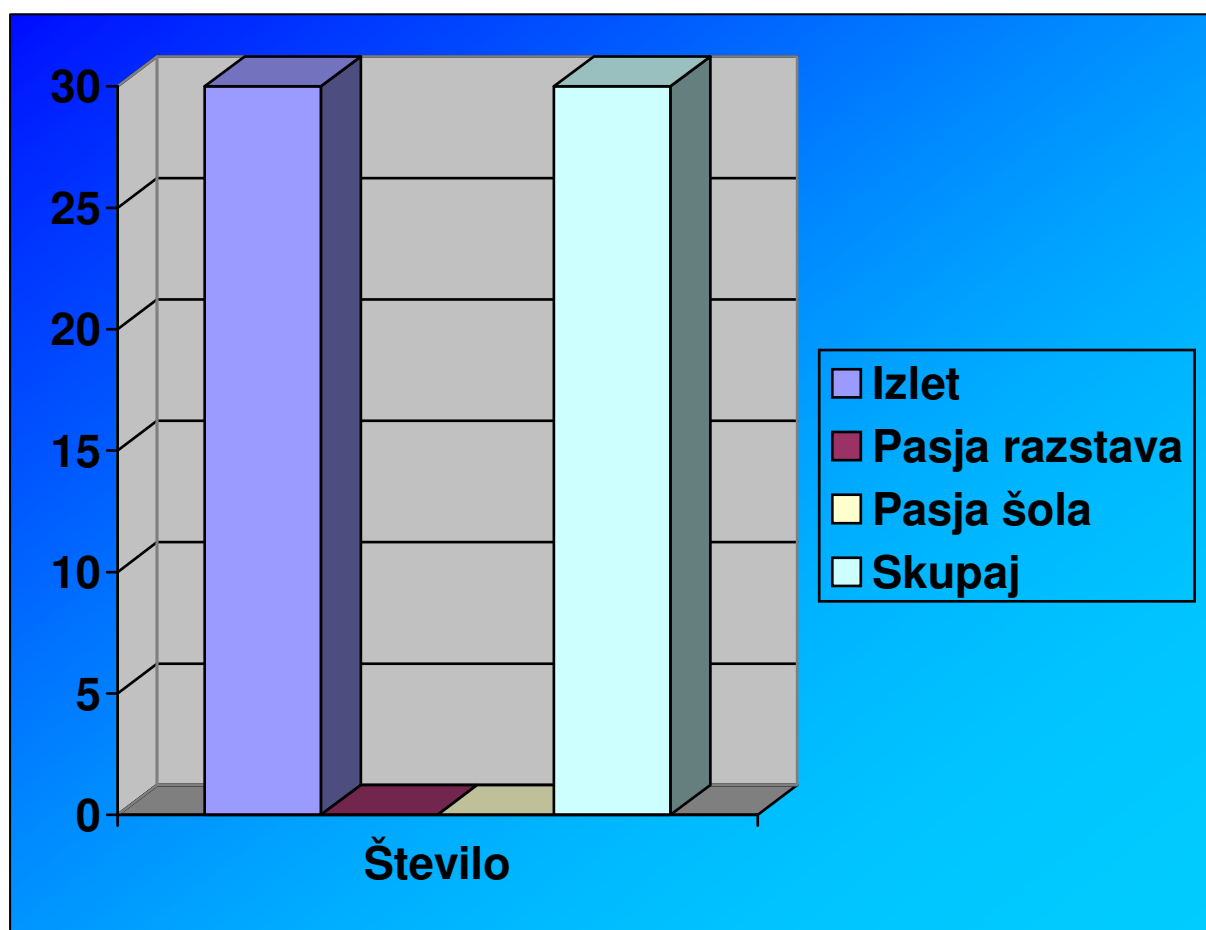
Graf 9: Higiena psa.

S tem vprašanjem smo želele izvedeti, kako vprašani skrbijo za higieno psa. Tako smo ugotovile, da največ ljudi poskrbi za svojega psa 3-krat na teden, 11 vprašanih 1-krat na teden, 2 1-krat na mesec in 2 vprašana poskrbita za higieno svojega psa manj kot 1-krat na mesec.

10. KAM STE GA NAZADNJE PELJALI?

Odgovor	Število
<i>Na izlet</i>	30
<i>Na pasjo razstavo</i>	0
<i>V pasjo šolo</i>	0
Skupaj	30

Tabela 10: Kam peljejo psa.

Graf 10: Kam peljejo psa.

S tem vprašanjem smo želele izvedeti, kam so anketiranci nazadnje odpeljali svojega psa. Ugotovile smo, da so vsi anketiranci svojega psa peljali največkrat na izlet.

3. ZAKLJUČEK

Naša naloga je tako končana. S pomočjo mentorice in pa vseh tistih, ki so nam pri raziskovalnem delu pomagali, smo se srečale z različnimi pasmami psov, oblikami vzgoje in skrbi zanje.

Za zaključek bi rade naredile kratek povzetek vsega tistega, kar smo se naučile:

- iz raznih literarnih virov smo izvedele marsikaj novega o negi in vzgoji psov;
- na obisku v zavetišču Zonzani, nam je gospod Rok Krajnik predstavil namen zavetišča ter način življenja in nege živali pri njih;
- gospa Volgemut, predstavnica Društva proti mučenju živali Celje, nas je seznanila z delovanjem in oblikami pomoči izgubljenim živalim v celjski občini;
- na Kinološkem društvu Celje so nam predstavili različne oblike šolanja psov;
- izvedle smo anketo, ki so jo izpolnjevali lastniki psov. Ko smo jo še grafično obdelale, so nam postali dobljeni rezultati bolj jasni predstavljivi.

Med raziskovalnim delom smo prišle do različnih spoznanj. Spoznale smo, da imajo ljudje radi svoje pse in zanje tudi primerno poskrbijo.

Za nego in skrb izgubljenih ter osamljenih živali bi potrebovali več prostovoljcev in donatorjev.

Vedno več ljudi se odloča tudi za šolanje svojega ljubljénčka. S tako pridobljenim znanjem se vodnik in pes lažje vključujeta v družabno življenje.

Z raziskovalnim delom smo si pridobile veliko novega znanja o psih. Upamo, da bomo ljubezen do psov lahko nagradile tako, da si bomo nekega dne kupile svojega psa.

Odločile smo se, da bomo skrbele za zapuščene živali in če bo le mogoče, bomo posvojile katero izmed njih.

V naslednji raziskovalni nalogi bi lahko svoj čas posvetile ravno njim. Organizirale bi zbiralne akcije hrane in jim skušale poiskati nove lastnike. Pred nami pa so še dolge počitnice in nekaj mesecev časa za razmislek.

4. LITERATURA

4.1 PISNI VIRI

COOTE, Roger: Vsevednik za dekleta. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997.

FOGLE, Bruce: Enciklopedija psov. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1999.

FOGLE, Bruce: Vzgoja in šolanje psov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995.

O'NEILL, Amanda: Najlepša knjiga o psih. Tržič: Učila, 1999.

SLOVAR slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS, 1997.

VELIKA enciklopedija. Sesalci. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996.

VELIKI slovar tujk. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2002.

ZANINI, Giuseppe: Čudovit živalski svet. Ljubljana: ČGP DELO, 1977.

4.2. USTNI VIRI

Rok Krajnik, Jarmovec, 9. 10. 2004, ustni vir.

Irena Volgemut, Celje, 25. 10. 2004, ustni vir.

Mirko Fric Krajnc, Celje, 8. 12. 2004, ustni vir.

Ljubica Tržan, Celje, 8. 12. 2004, ustni vir.

